

Bryssel 3.3.2021
COM(2021) 101 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030

Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030

”Vammaisilla on oikeus hyviin oloihin työpaikalla, itsenäiseen elämään, yhtäläisiin mahdollisuuksiin ja täysipainoiseen osallistumiseen yhteisönsä elämään. Kaikilla on oikeus esteettömään elämään. Yhteisönä velvollisuutemme on varmistaa heidän täysipainoinen osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.”

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen¹

1. Visio ja toiminnan tarve

Euroopan unioni perustuu tasa-arvon, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, vapauden, demokratian ja ihmisoikeuksien arvoihin. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT-sopimus) ja Euroopan unionin perusoikeuskirja muodostavat perustan kaikenlaisen syrjinnän torjumiselle ja asettavat tasa-arvon EU:n politiikan kulmakiveksi. Puheenjohtaja Ursula von der Leyen ilmoitti yhdeksi komissionsa prioriteeteista tasa-arvunionin rakentamisen sen kaikissa merkityksissä.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen (UNCRPD) hyväksyminen vuonna 2006 merkitsi läpimurtoa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevien vähimmäisvaatimusten asettamisessa.² EU ja sen jäsenvaltiot ovat yleissopimuksen osapuolia ja etenevät sen täytäntöönpanossa.³

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari⁴, josta Euroopan parlamentti, neuvosto ja Euroopan komissio antoivat vuonna 2017 yhteisen julistuksen, ohjaa työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa. Pilarin periaatteessa 17 todetaan, että vammaisilla on oikeus ihmisarvoisen elämän varmistavaan toimeentulotukeen, työmarkkinoille ja yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistaviin palveluihin ja heidän tarpeisiinsa mukautettuun työympäristöön.

Euroopan vammaisstrategialla 2010–2020⁵ tasoitettiin tietä esteettömälle Euroopalle edistämällä myös EU:n varoilla tuettuja toimia, joilla vaikutetaan EU:ssa noin 87 miljoonan sellaisen henkilön elämään, joilla on jonkinlainen vamma⁶. Arvioinnin⁷ mukaan strategialla kohennettiin tilannetta useilla aloilla, etenkin esteettömyyttä ja saavutettavuutta vammaisten kannalta, ja edistettiin vammaisten oikeuksia nostamalla vammaisasiat EU:n asialistan kärkeen.

Vammaisten terveydenhuollon, koulutuksen, työllisyyden ja virkistystoiminnan saatavuuteen sekä politiikkaan osallistumiseen liittyy kuitenkin edelleen merkittäviä esteitä. Vammaisilla on myös suurempi köyhyys- tai sosiaalisen syrjäytymisen riski

¹ Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen, [Euroopan vammaisten päivä, 2020](#) (englanniksi).

² [UNCRPD](#).

³ [Täytäntöönpano EU:n tasolla](#).

⁴ [Toimielinten välinen julistus Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista](#) (2017/C 428/09).

⁵ Komission tiedonanto (COM(2010) 636 final): [Euroopan vammaisstrategia 2010–2020](#).

⁶ Tiedot: EU:n tulo- ja elinolotilastot (EU-SILC) ja EU:n työvoimatutkimus (EU LFS). EU:n 16 vuotta täyttäneestä väestöstä 24,7 prosentilla on toimintarajoitteita: 17,7 prosentilla kohtalaisia ja 7 prosentilla vakavia rajoitteita. S. Grammenos/M. Priestley, 2020: [EU 2020 tiedot ja vammaisia koskevat tilastot](#) (englanniksi).

⁷ Komission valmisteluasiakirja (SWD(2020) 291 final): [Euroopan vammaisstrategian arviointi 2010–2020](#) (englanniksi).

(28,4 prosenttia) kuin muilla (18,4 prosenttia). Yli puolet vammaisista kokee tulleen syrjityksi vuonna 2019⁸.

Koronaviruspandemian ja sen taloudellisten seurausten vuoksi on entistä tärkeämpää puuttua tähän aiheeseen, koska pandemia pahentaa esteitä ja eriarvoisuutta.⁹ Hoitokodeissa asuvien vammaisten tartuntojen määrät ovat olleet muita suuremmat, ja samalla he ovat kärsineet eristäytymisestä lähikontaktien välttämistä koskevien sääntöjen vuoksi. Asuinyhteisöissä ja kotona asuvat henkilöt kärsivät rajoitetusta henkilökohtaisesta palvelutarjonnasta, mikä voi vaarantaa itsenäisen elämän. Etäneuvotteluihin, etätyöjärjestelyihin, etäopiskeluun, verkko-ostoksiin ja koronaviruspandemiaa koskevien tietojen saamiseen tarvittavien tietoteknisten välineiden rajallinen saatavuus tekee pienistäkin tehtävistä haastavia. EU on toteuttanut nopeita toimia lieventääkseen pandemian sosioekonomisia seurauksia, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukainen ja osallistava elpyminen, jossa puututaan eroihin ja eriarvoisuuteen. Komissio edisti hätätoimenpiteitä jo alkukevällä 2020¹⁰ ja ehdotti toukokuussa mittavaa elpymissuunnitelmaa Euroopalle¹¹. EU:n seuraava pitkän aikavälin talousarvio yhdessä Next Generation EU -välineen¹² kanssa muodostaa kaikkien aikojen laajimman elvytyspaketin. Sillä tuetaan vammaisuuden huomioon ottavaa reagointia koronaviruspandemiaan ja elpymistä.¹³

On aika vauhdittaa EU:n toimia. Euroopan parlamentti¹⁴ kehotti laatimaan uudistetun vammaisstrategian, joka kattaa kaikki yleissopimuksen alat, ja neuvosto on sitoutunut jatkamaan sen täytäntöönpanoa¹⁵. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea ja Euroopan alueiden komitea korostivat esteettömyyden ja itsenäisen elämän roolia sekä hallinnon ja seurannan merkitystä¹⁶.

Tämän strategian tavoitteena on parantaa vammaisten elämää EU:ssa ja sen ulkopuolella tulevalla vuosikymmenellä. Strategian tavoitteet voidaan saavuttaa vain sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla toteutettavilla koordinoituilla toimilla ja siten, että jäsenvaltiot ja alue- ja paikallisviranomaiset sitoutuvat vahvasti komission ehdottamien toimien toteuttamiseen.

Joillakin aloilla, kuten liikenteen tai sisämarkkinoiden alalla, EU jakaa toimivallan jäsenvaltioiden kanssa. Muilla aloilla, kuten terveydenhuollon, koulutuksen ja kulttuurin alalla, jäsenvaltioilla on edelleen pääasiallinen toimivalta ja EU:lla on niitä tukeva rooli. Sen vuoksi on ensisijaisesti jäsenvaltioiden vastuulla suunnitella kansallinen vammaispolitiikkansa yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevien velvoitteiden ja sovellettavien EU-sääntöjen mukaisesti. Strategialla myös varmistetaan, että komissio näyttää esimerkkiä vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanossa ja tehostaa toimintaansa muiden EU:n toimielinten kanssa tätä varten.

⁸ Erityiseurobarometri 493, [Syrjintä EU:ssa](#), toukokuu 2019 (englanniksi).

⁹ [UN Resources on Persons with Disabilities and COVID-19](#).

¹⁰ [EU:n koheesiopolitiikan toimet koronaviruksen torjumiseksi](#): Euroopan solidaarisuusrahasto; koronavirusinvestointialoite; REACT-EU (koheesiota ja Euroopan alueita tukeva elpymisapu).

¹¹ Komission tiedonanto (COM(2020) 456 final): ”[Euroopan h-hetki:korjaamalla ja kehittämällä parempaa seuraavalle sukupolvelle](#)”.

¹² Komission tiedonanto (COM(2020) 442 final): ”[EU:n talousarvio Euroopan elpymissuunnitelman moottorina](#)”

¹³ Kuten unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan, komission varapuheenjohtaja Josep Borrellin, varapuheenjohtaja Věra Jourován ja komissaari Helena Dalliin [yhteisessä julkilausumassa](#) kehoitettiin.

¹⁴ Euroopan parlamentin päätöslauselma, 18. kesäkuuta 2020, [Euroopan vammaisstrategiasta vuoden 2020 jälkeen](#).

¹⁵ Neuvoston päätelmät, 2019: [Haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllisyyden parantaminen; Neuvoston päätelmät vammaisten henkilöiden urheilumahdollisuuksista](#).

¹⁶ Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, 2019: [Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva EU:n agenda 2020–2030](#); Euroopan alueiden komitea, 2017: [Laitoshoidosta luopuminen paikallis- ja aluetason hoitojärjestelmissä](#).

Strategiassa otetaan huomioon vammaisuuden moninaisuus, joka johtuu pitkäaikaisten fyysisten, psyykkisten, älyllisten tai aisteihin liittyvien – usein näkymättömien – vammojen vuorovaikutuksesta ympäristössä olevien esteiden kanssa sekä toimintarajoitteiden yleistymisestä iän myötä, sillä lähes puolet yli 65-vuotiaista ilmoittaa jonkinlaisesta vammasta. Siinä edistetään moniperusteista näkökulmaa ja puututaan erityisiin esteisiin, joita identiteettien risteyskohdassa (sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, seksuaalisuuteen tai uskontoon liittyvä identiteetti) tai vaikeassa sosioekonomisessa tai muussa haavoittuvassa asemassa olevat vammaiset kohtaavat. Vammaisten henkilöiden keskuudessa erityistä huomiota on kiinnitettävä naisiin, lapsiin, ikääntyneisiin, kodittomiin, pakolaisiin, maahanmuuttajiin, romaneihin ja muihin etnisiin vähemmistöihin.

Strategialla tuetaan vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta sekä tervettä Eurooppaa¹⁷ ja edistetään siten kestävä, sopeutumiskykyistä, innovatiivista ja oikeudenmukaista unionia. Se on osa komissio hyväksymää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevaa toimintasuunnitelmaa. Tällä strategialla täydennetään kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi hyväksyttyjä tasa-arvostrategioita, ja sillä edistetään tasa-arvon unionia ja vahvistetaan Euroopan asemaa maailmanlaajuisena toimijana eriarvoisuuden torjunnassa, jotta saavutettaisiin YK:n kestävä kehityksen tavoitteet¹⁸ ja edistettäisiin ihmisoikeuksia.

2. Esteettömyys ja saavutettavuus – oikeuksien, itsemääräämisoikeuden ja tasa-arvon mahdollistaja

Miljoonilla vammaisilla on vaikeuksia liikennevälineiden käytössä, rakennuksiin pääsyssä tai tietojen saamisessa

Esteetön pääsy rakennettuihin ja virtuaalisiin ympäristöihin sekä tieto- ja viestintäteknologian, tavaroiden ja palvelujen, myös liikenne- ja infrastruktuuripalvelujen, esteetön saatavuus mahdollistavat oikeuksien käyttämisen ja ovat edellytys sille, että vammaiset voivat osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Viime vuosikymmenen aikana eri aloilla on hyväksytty lukuisia EU-sääntöjä, joilla pyritään tekemään EU:sta esteettömämpi vammaisten kannalta, kuten esteettömyyttä koskeva eurooppalainen säädös, verkkopalvelujen saavutettavuusdirektiivi, sähköisen viestinnän säännöstö, audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi ja tekijänoikeuslainsäädäntö¹⁹. Käyttöön on otettu yhteisiä esteettömyysstandardeja, joilla tuetaan täytäntöönpanoa rakennetussa ympäristössä ja tieto- ja viestintätekniikassa ja tuetaan organisaatioita, jotta ne omaksuisivat kaikille sopivan suunnittelun periaatteen (Design for All)²⁰. EU:n politiikalla edistetään digitalisaatiota ja digitaalisia julkisia palveluja, jotka ovat

16 vuotta täyttäneistä vammaisista **64,3 %:lla** on kotona internetyhteys kun vammattomista yhteys on **87,9 %:lla**

¹⁷ [Euroopan vihreän kehityksen ohjelma](#) (COM(2019) 640 final); [Eurooppalainen ilmastositopimus](#) (COM(2020) 788 final); [Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa](#) (COM(2020) 67 final); [Euroopan terveysunionin rakentaminen](#) (COM(2020) 724 final); [Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma](#) (COM(2020) 98 final); [Perusparannusaltto Euroopalle](#) (COM(2020) 662); [Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma 2021–2027](#) (COM(2020) 624 final).

¹⁸ Yhdistyneet kansakunnat: [Kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030](#) (englanniksi).

¹⁹ Direktiivi (EU) 2019/882 ([esteettömyyttä koskeva eurooppalainen säädös](#)); direktiivi (EU) 2016/2102 ([verkkopalvelujen saavutettavuusdirektiivi](#));

direktiivi (EU) 2018/1972 ([eurooppalainen sähköisen viestinnän säännöstö](#)); direktiivi (EU) 2018/1808 ([audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi](#)) ja [Marrakeshin sopimuksen \(2013\)](#) (julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi) nojalla annettu tekijänoikeuslainsäädäntö.

²⁰ Esteettömyysstandardit, jotka perustuvat komission toimeksiantoihin 376, 554, 420 ja 473.

vammaisten henkilöiden kannalta osallistavia ja esteettömiä.²¹ Komissio sisällytti hiljattaiseen roaming-lainsäädännön tarkistukseen²² erityistoimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan hätäpalvelujen saatavuutta vammaisten loppukäyttäjien kannalta.

Matkustajien oikeuksilla taataan oikeus syrjimättömyyteen esteettömässä liikenteessä ja vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeus saada maksutonta apua lento-, rautatie-, meri- tai linja-autoliikenteessä.²³ Esteetön kaupunki -palkinnolla²⁴ on edistetty johdonmukaista ja monialaista lähestymistapaa, joka ylittää lakisääteiset vähimmäisvaatimukset. Lisäksi komissio on suositellut, että rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävien peruskorjausten yhteydessä olisi varmistettava esteettömyyttä haittaavien tekijöiden poistaminen.²⁵

EU:n säännöt tekevät esteettömyysvaatimuksista pakollisia jäsenvaltioille, jotta ne voivat hyötyä yhteistyössä hallinnoitavista rahastoista, ja julkisissa hankinnoissa veloitetaan saavutettavien tavaroiden, palvelujen ja infrastruktuurin ostamiseen.²⁶ Jäsenvaltioita myös kannustetaan ottamaan huomioon esteettömyysrahoitus selviytymiskykyä ja elpymistä koskevilla suunnitelmissa.

Vammaisiin kohdistuvat esteet haittaavat edelleen liikkuvuutta maiden sisällä ja Euroopassa sekä tietojen, tuotteiden, palvelujen ja asumisen saavutettavuutta.

Jotta Euroopasta saataisiin esteetön, jäsenvaltioiden olisi otettava esteettömyys ja saavutettavuus huomioon kaikissa toimintalinjoissa ja toimissa, etenkin niissä, jotka liittyvät Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan, kunnostamiseen kannustavaan aloitteeseen ja uuteen Bauhaus-aloitteeseen, ja ammattihenkilöiden olisi saatava esteettömyyteen liittyvää koulutusta

EU:n tasolla komissio kiinnittää erityistä huomiota kaikkien esteettömyyttä ja saavutettavuutta sääntelevien EU-sääntöjen asianmukaiseen täytäntöönpanoon ja arviointiin ja kartoittaa puutteita ja uusien lainsäädäntötoimien tarpeita.²⁷ EU:n tasolla toteutetaan myös standardointiin ja teknisiin eritelmiin liittyviä toimia. Komissio tarkastelee vuoteen 2023 mennessä avustavan teknologian sisämarkkinoiden toimintaa voidakseen yksilöidä lisätoimien tarpeet, koska tuotteiden kelpoisuutta ja sertifiointia koskevat jäsenvaltioiden erilaiset säännöt voivat haitata hintojen kilpailukykyä.²⁸ Komissio tarkistaa vuonna 2021 perusparannusaloitusta koskevan tiedonannon

²¹ [Sähköistä hallintoa koskeva Tallinnan julkilausuma, 2017](#); [Berliinin julistus digitaaliyhteiskunnasta ja arvopohjaisesta digitaalisesta hallinnosta](#). Myös EU:n avaruusohjelmalla tuetaan sähköistä hallintoa koskevaa politiikkaa datan, tietojen ja palvelujen avulla.

²² Komission asiakirja (COM(2021) 85 final): [ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkkovierailuista yleisissä matkaviestinverkoissa unionin alueella \(uudelleenlaadittu\)](#).

²³ [Matkustajien oikeudet EU:ssa](#); Yhteentoimivuus: [komission asetus \(EU\) N:o 1300/2014](#).

²⁴ Komission aloite: [Esteetön kaupunki - palkinto](#).

²⁵ Komission suositus (EU) 2019/786, annettu 8. toukokuuta 2019, rakennusten peruskorjauksista.

²⁶ Komission ehdotus asetukseksi yhteistyössä hallinnoitavia rahastoja koskevista yhteisistä säännöksistä (COM(2018) 375 final), sellaisena kuin se on muutettuna asiakirjalla COM(2020) 450 final; direktiivi 2014/24/EU [julkisista hankinnoista](#).

²⁷ Vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeuksien arviointi lento-, vesi- ja linja-autoliikenteessä (2021) sääntelykehikseen sisältyvien matkustajien oikeuksien tarkistamiseksi (2021–2022); verkkopalvelujen saavutettavuusdirektiivin arviointi (2022); eurooppalaisen sähköisen viestinnän säännösten tarkistus (2025).

²⁸ Seurantatuloksia ja täytäntöönpanomenettelyn käyttöä koskevat kertomukset, jotka jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle ensimmäisen kerran joulukuussa 2021 ja sen jälkeen joka kolmas vuosi, osoittavat aikanaan, miten direktiivin käytännön täytäntöönpanossa sekä julkisen sektorin verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudessa on edistytty.

seurantatoimena rakennusten energiatehokkuuteen liittyvää lainsäädäntökehystä, jolla on vaikutusta myös esteettömyyden parantamiseen peruskorjausvaatimusten ansiosta.²⁹

Lippulaivanhanke:

Komissio perustaa vuonna 2022 eurooppalaisen ”**AccessibleEU**” -resurssikeskuksen lisätäkseen esteettömyyspolitiikan johdonmukaisuutta ja helpottaakseen asiaan liittyvän tiedon saatavuutta. Kyseessä on yhteistyökehys, jolla kootaan yhteen esteettömyyssääntöjen täytäntöönpanosta ja noudattamisesta vastaavat kansalliset viranomaiset sekä esteettömyyteen liittyvien eri alojen asiantuntijat ja ammattihenkilöt. Tarkoituksena on jakaa hyviä toimintatapoja alojen välillä, tuoda inspiraatiota politiikan kehittämiseen kansallisella ja EU:n tasolla sekä kehittää välineitä ja standardeja EU-lainsäädännön täytäntöönpanon helpottamiseksi. Komissio aloittaa **AccessibleEU:n** valmistelut hiljattain perustetun **Euroopan vammaisfoorumin**³⁰ puitteissa.

Komissio aikoo myös

- ✓ antaa vuonna 2021 käytännön ohjeita jäsenvaltioille, jotta ne voivat tukea **julkisia hankintoja koskevan direktiivin** mukaisten esteettömyysvelvoitteiden täytäntöönpanoa ja edistää julkisten hankintojen tekijöiden koulutusta esteettömien tavaroiden ja palvelujen hankkimiseksi.
- ✓ sisällyttää vuonna 2021 esteettömyyden ja osallistavuuden **EU:n vahvistettuun sähköisen hallinnon strategiaan**. Siinä keskitytään kaikkialla Euroopassa ihmiskeskeisiin ja käyttäjäystävällisiin sähköisiin julkisiin palveluihin, jotka vastaavat kansalaisten, myös vammaisten henkilöiden, tarpeita ja mieltymyksiä.
- ✓ arvioida vuonna 2022 **verkkosisällön saavutettavuutta koskevan direktiivin** soveltamista ja sitä, olisiko direktiiviä tarkistettava mahdollisesti todettujen puutteiden korjaamiseksi. Nämä puutteet voivat liittyä soveltamisalaan, teknologian kehittymiseen ja johdonmukaisuuteen muun EU-lainsäädännön kanssa.
- ✓ tarkistaa vuonna 2021 kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategian mukaisesti **matkustajien oikeuksia koskevaa sääntelykehystä, mukaan lukien vammaisten ja liikuntarajoitteisten oikeudet** lento-, vesi- ja linja-autoliikenteessä³¹.
- ✓ käynnistää vuoteen 2022 mennessä **rautatieinfrastruktuurin** eli rautatieasemien esteettömien osien **esteettömyysinventaarin**, jonka tavoitteena on yksilöidä esteettömyyttä haittaavat tekijät³².
- ✓ tarkistaa vuonna 2021 **Euroopan laajuisen liikenneverkon** kehittämistä koskevasta unionin suuntaviivoista annettua asetusta **esteettömyyttä koskevan säännöksen vahvistamiseksi**.³³

²⁹ Velvoite julkisten rakennusten tietyn prosenttiosuuden kunnostamisesta vuosittain koskee tällä hetkellä vain keskushallintoa, mutta se laajennetaan koskemaan kaikkia julkishallinnon tasoja, myös komissiota.

³⁰ Ks. 7.3 jakso.

³¹ Komission tiedonanto (COM(2020) 789 final): [Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategia](#), 91 ja 92 kohta ja liite, toimet 63 ja 64. Vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksia lentoliikenteessä, matkustajien oikeuksia meri- ja sisävesiliikenteessä sekä matkustajien oikeuksia linja-autoliikenteessä koskevien asetusten arvioinnit ovat käynnissä, ja ne saataneen päätökseen vuoden 2021 alkupuoliskolla.

³² [Komission täytäntöönpanoasetus \(EU\) 2019/772](#).

³³ Asetus (EU) N:o 1315/2013: [unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi](#); Komission tiedonanto (COM(2020) 789 final): [Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategia](#), 23 kohta ja liite, toimi 55.

- ✓ tarkistaa vuonna 2021 kaupunkiliikennepakettia vahvistaakseen **kestävää liikennesuunnittelua**, jossa edellytetään, että jäsenvaltiot hyväksyvät paikalliset liikennesuunnitelmat ottaen huomioon eri ryhmien, myös vammaisten, tarpeet.³⁴

3. EU-oikeuksien toteutuminen

Vammaisten olisi voitava käyttää kaikkia oikeuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa, erityisesti muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon tai osallistuessaan poliittiseen elämään.

3.1. Vapaa liikkuminen ja oleskelu

Kun vammaiset muuttavat toiseen jäsenvaltioon työntöön tai opiskelun tai muun syyn vuoksi, heillä voi olla vaikeuksia saada vammaisuutensa tunnustetuksi. Tämän vuoksi heillä voi olla ongelmia saada palveluja, kuten viittomakielen tulkkausta, tai vammaisille tarkoitettuja etuuksia kyseisessä maassa. Myös valtioiden rajat ylittäviin palveluihin voi liittyä haasteita. Komissio aikoo tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa laajentaakseen vammaisaseman vastavuoroisen tunnustamisen soveltamisalaa esimerkiksi työvoiman liikkuvuuden ja etuuksien alalla palvelujen tarjoamisen ehtoihin liittyen.

Lippulaivahanke:

Komissio aikoo ehdottaa kaikissa jäsenvaltioissa tunnustettavan **eurooppalaisen vammaiskortin** luomista vuoden 2023 loppuun mennessä. Sen pohjana käytetään kokemuksia, joita on saatu EU:n vammaiskorttia koskevasta pilottihankkeesta³⁵ kahdeksassa jäsenvaltiossa ja EU:n yhtenäisestä vammaisen pysäköintiluvasta.

3.2. Osallistuminen demokraattiseen prosessiin

Jäsenvaltioiden sääntöjen takia 800 000:lla EU:n vammaisella kansalaisella ei ole oikeutta osallistua Euroopan parlamentin vaaleihin vamman tai mielenterveysongelman perusteella

Vammaisyleissopimuksessa edellytettävä täysimääräinen poliittinen osallistuminen tarkoittaa, että vammaiset osallistuvat sekä vaaleihin että poliittisiin ja päätöksentekoprosesseihin yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Käytännössä vammaisilla on usein vaikeuksia oikeuksiensa käyttämisessä esimerkiksi esteettömyysongelmien (myös tiedon ja viittomakielisen viestinnän puutteen) vuoksi tai oikeustoimikelpoisuuden rajoittamisen vuoksi.³⁶

Suosituksessaan Euroopan parlamentin vuoden 2019 vaaleista³⁷ komissio kehotti jäsenvaltioita edistämään aliedustettujen ryhmien, myös vammaisten, vaalioikeuksien

³⁴ Komission tiedonanto (COM(2020) 789 final): kohta 37 ja liite, toimi 20.

³⁵ [EU:n vammaiskortti: pilottihanke kahdeksassa jäsenvaltiossa](#) (Belgia, Italia, Kypros, Malta, Romania, Slovenia, Suomi ja Viro).

³⁶ Infografiikka: ETSK:n tiedonanto (SOC/554), 2019: [Vammaisten henkilöiden todellinen oikeus äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa](#). Vaalien järjestämistä EU:ssa säännellään laajalti jäsenvaltioissa, ja niissä on monenlaisia lakeja, jotka koskevat poliittista mainontaa ja viestintää, myös niiden avoimuutta. Alalla on annettu myös merkittävästi EU:n lainsäädäntöä, muun muassa Euroopan parlamentin vaaleista vuonna 1976 annettu säädös ja asetus Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta. Komissiolla ei ole yleistä toimivaltaa puuttua vaaleihin liittyviin asioihin. Jäsenvaltioilla on toimivalta ja vastuu säätää vaaleja koskevista erityisedellytyksistä ja toimivaltaisilla kansallisilla hallinto- ja oikeusviranomaisilla on toimivalta ja vastuu varmistaa, että sovellettavia lakeja ja asiaankuuluvia normeja noudatetaan. Tässä on kuitenkin noudatettava tietyt perusperiaatteita, kuten Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 ja 14 artiklassa säädettyjä periaatteita.

³⁷ Komission suositus (EU) 2018/234: [vuonna 2019 pidettävien Euroopan parlamentin vaalien eurooppalaisen luonteen korostamisesta ja vaalimenettelyn tehostamisesta](#).

käyttöä. Useissa jäsenvaltioissa onkin jo hyväksytty kohdennettuja oikeudellisia mukautuksia, ja Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmalla³⁸ edistetään tätä prosessia. Komission kertomuksessa vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja koskevan suosituksen täytäntöönpanosta todettiin, että asiassa on vielä parantamisen varaa.³⁹ Euroopan parlamentti kehotti jäsenvaltioita tehostamaan parhaiden käytäntöjen vaihtoa⁴⁰, jotta voitaisiin parantaa vammaisten poliittisen osallistumisen edellytyksiä, mukaan lukien tiedon saatavuus ja äänestyspaikkojen esteettömyys.

Kuten vuoden 2020 katsauksessa Euroopan unionin kansalaisuuteen⁴¹ ilmoitettiin, komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa, muun muassa käymällä asiasta keskusteluja Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkostossa⁴², ja Euroopan parlamentin kanssa, jotta voidaan taata vammaisten yhdenvertaiset poliittiset oikeudet. Vammaisten olisi osallistuttava täysipainoisesti Euroopan tulevaisuutta käsittelevään konferenssiin.

Komissio aikoo myös

- ✓ toimia yhdessä jäsenvaltioiden kanssa Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkostossa tukeakseen kattavaa osallistumista vaaleihin ja **Euroopan parlamentin vaalien esteettömyyttä** (sekä äänestäjien että ehdokkaiden kannalta) ja ottaa huomioon aliedustetut kansalaiset, myös vammaiset kansalaiset, jotta taataan vammaisten henkilöiden poliittisten oikeuksien käyttäminen yhdenvertaisesti muiden kanssa.
- ✓ keskustella vuonna 2022 demokratiaa koskevassa toimintasuunnitelmassa ilmoitetun vaaleja käsittelevän korkean tason tapahtuman puitteissa osallistavaa demokratiaa koskevista käytännöistä. Tavoitteena on, että **ehdokaslistat kuvastaisivat yhteiskunnan monimuotoisuutta**.
- ✓ laatia vuonna 2023 tältä pohjalta ja tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkoston puitteissa **hyvän vaalitavan oppaan**, jossa käsitellään vammaisten kansalaisten **osallistumista** vaaliprosessiin.
- ✓ pyrkiä **vastaamaan vammaisten kansalaisten tarpeisiin sähköistä äänestystä koskevassa yhteenvedossa**, jota on kaavailtu demokratiaa koskevassa toimintasuunnitelmassa.
- ✓ tukea uuden **kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman** kautta osallistavaa demokraattista osallistumista, myös vammaisten henkilöiden.

4. Ihmisarvoinen elämänlaatu ja itsenäinen elämä

Itsenäinen elämä, laadukkaat sosiaali- ja työllisyyspalvelut, esteetön ja osallistava asuminen, osallistuminen elinikäiseen oppimiseen, riittävä sosiaalinen suojelu ja osuus- ja yhteisötalouden vahvistaminen ovat välttämättömiä ihmisarvoisen elämän varmistamiseksi kaikille vammaisille.

³⁸ Komission tiedonanto (COM(2020) 790 final): [Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma](#).

³⁹ Komissio tekee jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä indikaattoreiden ja tiedonkeruun parantamiseksi ottaen huomioon kertomuksessa esiin tuodut puutteet.

⁴⁰ Euroopan parlamentin 26. marraskuuta 2020 antama päätöslauselma: [EU-vaaleja koskeva tilannekatsaus](#).

⁴¹ Euroopan komissio, 2020: [Katsaus Euroopan unionin kansalaisuuteen vuonna 2020](#); Kansalaisten vaikutusmahdollisuudet ja oikeudet.

⁴² [Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkosto](#).

Yli miljoona vammaista lasta ja alle 65-vuotiasta aikuista ja yli 2 miljoonaa 65 vuotta täyttänyt asuu laitoksissa

Vammaisista on työelämässä 50,8 % ja vammattomista 75 %

Työmarkkinoiden ulkopuolella on vammaisista 37,6 % ja vammattomista 17,6 %

Vammaisista 28,4 %:lla on köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski verrattuna vammattomien 18,4 %:iin

4.1. Itsenäisen asumisen kehittäminen ja yhteisöpohjaisten palvelujen vahvistaminen

Vammaisilla henkilöillä, niin vanhoilla kuin nuorilla, on yhtäläinen oikeus elää itsenäisesti ja kuulua yhteisöön, ja heillä on oltava samat valinnanmahdollisuudet kuin muillakin sen suhteen, missä, kenen kanssa ja miten he asuvat. Viime vuosikymmenen aikana EU:n rahoituksella on edistetty merkittävästi vammaisten itsenäistä elämää ja osallisuutta yhteisössä⁴³. Itsenäinen asuminen edellyttää eriytettyä valikoimaa laadukkaita, helposti saatavilla olevia, ihmiskeskeisiä ja kohtuuhintaisia yhteisö- ja perhepohjaisia palveluja, joihin kuuluu henkilökohtaista apua, sairaanhoitoa ja sosiaalityöntekijöiden toimia ja joilla helpotetaan päivittäistä toimintaa ja tarjotaan vaihtoehtoja vammaisille ja heidän perheilleen.

Yleisten tukipalvelujen on oltava vammaisia lapsia ja ikääntyneitä osallistavia ja heidän saatavillaan, ja niissä on samalla otettava huomioon sukupuoli ja kulttuuri.

Monet vammaiset aikuiset ja lapset, etenkin laitoksissa asuvat, ovat eristettyinä yhteisöstä eikä heillä ole määräysvaltaa päivittäisen elämänsä suhteen.⁴⁴ Tämä johtuu pääasiassa asianmukaisten yhteisöpohjaisten palvelujen, asuntojen ja teknisten apuvälineiden riittämättömästä tarjonnasta sekä siitä, että perheille ei ole tarjolla riittävästi tukea ja henkilökohtaista apua, myöskään mielenterveyden alalla⁴⁵. Tilanne on erityisen vaikea syrjäseuduilla ja maaseudulla. Koronaviruspandemia on tuonut esiin ja korostanut laitoksissa asuvien ihmisten kohtaamia haasteita.

Tarjottavien palvelujen laatu vaihtelee jäsenvaltioiden välillä ja niiden sisällä.⁴⁶ Lisäksi ala kärsii työvoimapulasta ja haastavista työoloista. Maaseutualueilla asuville ikääntyneille vammaisille ei yleensä ole tarjolla riittävästi sosiaali- ja terveyspalveluja⁴⁷. Tällaisten palvelujen saatavuuden varmistaminen harvemmin asutuilla alueilla on otettu esiin ikääntymistä koskevassa vihreässä kirjassa⁴⁸, ja sitä käsitellään myös tulevassa maaseutualueita koskevassa pitkän aikavälin visiossa.

Kaikkeen tähän vaaditaan jäsenvaltioiden tehokkaampia toimia, ja komissio tukee kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia niiden toimissa, jotka koskevat vammaisten laitoshoidosta luopumista ja itsenäistä elämää, muun muassa vuosien 2021–2027 yhteistyössä hallinnoitavien rahastojen, kunnostamiseen kannustavan aloitteen,

⁴³ [EU:n rahoitus ja laitoshoidosta luopuminen](#); pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetut hoitolaitokset on suljettu EU:n rahoituksen ulkopuolelle.

⁴⁴ N. Crowther (ANED), 2019: [The right to live independently and to be included in the community in European States](#);

⁴⁵ Coface – FamiliesEurope (2020): [Disability and the Family](#).

⁴⁶ Academic Network of European Disability Experts (ANED), 2018: [Mainstreaming Disability Rights in the European Pillar of Social Rights – a compendium](#), s. 94 alkaen.

⁴⁷ OECD, 2020. [Policies for present and future service delivery across territories](#).

⁴⁸ Komission asiakirja (COM(2021) 50 final): [Vihreä kirja ikääntymisestä](#).

elpymis- ja palautumissuunnitelmien kunnostamista koskevan osan ja teknisen tuen välineen kautta.⁴⁹

Nopeutettu digitaaliseen ja vihreään talouteen siirtyminen tarjoaa mahdollisuuksia, joissa tieto- ja viestintätekniikkaa, tekoälyä ja robotiikkaa käytetään suunnittelemaan paikan päällä tarjottavia ja etäpalveluja, jotka on räätälöity vammaisten henkilöiden tarpeisiin. Näiden teknologioiden tehokas hyödyntäminen edellyttää vammaisten esteettömyyttä haittaavien tekijöiden poistamista ja investointeja heidän digitaalisiin taitoihinsa.

Lippulaivahankkeet:

Komissio antaa vuoteen 2023 mennessä **ohjeita, joissa suositellaan, että jäsenvaltiot parantavat itsenäiseen asumiseen ja yhteisöön integroitumiseen** liittyviä seikkoja, jotta vammaiset voivat asua esteettömässä ja tuetussa asunnossa yhteisössä tai jatkaa asumista kotonaan (myös henkilökohtaista apua koskevien järjestelyjen avulla).

Euroopan vapaaehtoisen sosiaalipalvelujen laatukehyksen pohjalta komissio esittää vuoteen 2024 mennessä erityistä **vammaisille tarkoitettujen huipputaso sosiaalipalvelujen eurooppalaista laatukehystä**, jonka tarkoituksena on parantaa palvelujen tarjoamista vammaisille ja parantaa alan työpaikkojen houkuttelevuutta, myös palveluntarjoajien täydennys- ja uudelleen koulutuksen avulla.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ panemaan täytäntöön **hyviä käytäntöjä laitoshoidosta luopumiseksi** mielenterveyden alalla ja kaikkien vammaisten, myös lasten, osalta, jotta voidaan tehostaa siirtymistä laitoshoidosta palveluihin, jotka tarjoavat tukea yhteisössä.
- ✓ edistämään **esteetöntä ja vammaisuuden huomioon ottavaa sosiaalista asuntotarjontaa**, myös ikääntyneille vammaisille, ja varmistamaan sen rahoituksen, sekä puuttumaan asunnottomien vammaisten haasteisiin.

4.2. Uusien taitojen kehittäminen uusia työpaikkoja varten

Oikeanlaiset taidot ja pätevyys ovat työmarkkinoille pääsyn ja siellä menestymisen edellytys. Kuten Euroopan osaamisohjelmassa⁵⁰ todetaan, tämä edellyttää kansallisia osaamisstrategioita, joiden olisi katettava myös vammaisten erityistarpeet. Yhdenvertainen pääsy yleissivistävään koulutukseen ja työmarkkinalähtöiseen koulutukseen on varmistettava kaikilla tasoilla. Jäsenvaltiot ovat vastuussa koulutuspolitiikan mukauttamisesta vammaisten tarpeisiin niin, että se on johdonmukaista vammaisyleissopimuksen kanssa.

Huolimatta oikeudesta yleiseen ammatilliseen koulutukseen, ammatillisissa erityisoppilaitoksissa opiskelevien vammaisten nuorten osuus on suuri. Tämä johtuu usein yleisistä esteettömyysongelmista ja kohtuullisten mukautusten puutteesta⁵¹ sekä siitä, että vammaiset oppijat eivät saa riittävästi tukea yleisissä ammatillisissa

⁴⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/240, annettu 10. helmikuuta 2021, teknisen tuen välineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 1).

⁵⁰ Komission tiedonanto (COM(2020) 274 final): [Euroopan osaamisohjelma](#) kestävän kilpailukyvyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymis- ja palautumiskyvyn tueksi.

⁵¹ Ks. ANED, 2018, s. 103 alkaen; Kohtuullisella mukauttamisella tarkoitetaan tarvittaessa yksittäisessä tapauksessa tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja mukautuksia, joista ei aiheudu suhteetonta tai kohtuutonta rasitetta (vammaisyleissopimuksen 2 artikla).

koulutusympäristöissä. Siirtyminen työmarkkinoille on vaikeampaa kuin yleisestä koulutusympäristöstä. Lisäksi vammaisten osallistuminen aikuiskoulutukseen on vähäisempää kuin muiden.⁵²

Neuvoston suosituksessa kestävästä kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta⁵³ kehoitetaan jäsenvaltioita suunnittelemaan ammatillisen koulutuksen ohjelmat siten, että ne ovat osallistavia ja helposti saavutettavia muita heikommassa asemassa olevien ryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, kannalta. Uudistetulla eurooppalaisella oppisopimusyhteenliittymällä edistetään tiedon jakamista siitä, miten oppisopimuskoulutusta voidaan käyttää sosiaalisen osallisuuden välineenä, ja kannustetaan sitoutumista laadukkaaseen oppisopimuskoulutukseen, josta tarjotaan tukea vammaisille oppijoille. Komissio tukee vahvistetun nuorisotakuun⁵⁴ kautta vammaisten nuorten tavoittamista ja aktivointia.

Neuvontapalvelujen tarjoajat ja erityisesti julkiset työvoimapalvelut ovat merkittävässä asemassa, jotta koulutustoimet näkyisivät työmarkkinoille osallistumisena. Osaamisohjelmassa komissio sitoutuu yhdistämään voimansa julkisten työvoimapalvelujen eurooppalaisen verkoston kanssa vertaisoppimisen kehittämiseksi, jotta voidaan tuoda esiin taitotarpeita työmarkkinoilla ja parantaa neuvontapalvelujen tarjoamista, myös jo työssä oleville ja muita heikommassa asemassa oleville ryhmille. Neuvontaa parannetaan osaamisvajeen korjaamiseksi erityisesti digitaitovajeen osalta, usein yhteistyössä työmarkkinoille pääsyä helpottavien yhteisötalouden yritysten kanssa. Kuten digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa 2021–2027⁵⁵ ilmoitettiin, jäsenvaltioita tuetaan avustavien teknologioiden turvaamisessa ja esteettömän digitaalisen oppimisympäristön ja sisällön tarjoamisessa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ asettamaan tavoitteet vammaisten aikuisten **koulutukseen** osallistumiselle sen lisäämiseksi ja varmistamaan, että **kansalliset osaamisstrategiat** kattavat vammaisten erityistarpeet, jotta edistetään osaamisohjelmassa ja sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa koskevassa toimintasuunnitelmassa asetetun tavoitteen saavuttamista.
- ✓ hyväksymään kohdennettuja toimenpiteitä ja joustavia koulutusmuotoja, jotta varmistetaan **osallistavat ja helposti saavutettavissa olevat ammatillisen koulutuksen ohjelmat**, myös vammaisille.
- ✓ tukemaan osaamissopimuksen mukaisen **taitoihin liittyvää alakohtaista yhteistyötä koskevan suunnitelman** tulosten pohjalta yhteistyötä yhteisötalouden sidosryhmien välillä, myös yksilöimällä digitaalitaitotarpeita ja soveltamalla avustavaa teknologiaa työllistyvyyden parantamiseksi.

4.3. Laadukkaiden ja kestävien työpaikkojen saatavuuden parantaminen

Työelämään osallistuminen on paras tapa varmistaa taloudellinen riippumattomuus ja sosiaalinen osallisuus. Työllisyysero vammaisten ja vammattomien välillä on edelleen suuri: vammaisilla on alempi työllisyysaste, työttömyys vaikuttaa heihin suhteettomasti

⁵² EU-SILC (2018).

⁵³ Neuvoston suositus (2020/C 417/01).

⁵⁴ Neuvoston suositus (2020/C 372/01): [Entistä vahvempi nuorisotakuu](#).

⁵⁵ Komission tiedonanto (COM(2018) 22): [Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma](#).

ja he poistuvat työmarkkinoilta aikaisemmin. Monet vakavasti vammaiset eivät työskentele avoimilla työmarkkinoilla vaan ns. suojatyöpaikoissa. Tällaiset järjestelyt ovat monenkirjavia, eikä kaikissa taata vammaisille asianmukaisia työoloja tai työhön liittyviä oikeuksia eikä väylää avoimille työmarkkinoille.⁵⁶ Oikeustoimikelpoisuuden puuttuminen voi rajoittaa älyllisesti tai psyykkisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia tehdä sopimuksia tai perustaa yritys, mikä tekee itsenäisen ammatinharjoittamisen ja yrittäjyyden mahdottomaksi.

Vammaisstrategian 2010–2020 arvioinnissa yksilöitiin työllisyys yhdeksi tulevien toimien viidestä poliittisesta prioriteetista. Vammaisten työmarkkinatulosten parantamiseksi komissio tukee edelleen jäsenvaltioita työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanossa talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson kautta, tilastovälineiden kehittämisessä sekä parhaiden käytäntöjen vaihtamisessa sosiaalialan avoimen koordinoitimenetelmän puitteissa. Vammaisten potentiaalin ja kykyjen käyttöön ottamisesta on etua yksilöiden, talouden ja koko yhteiskunnan yhteenkuuluvuuden kannalta. Yhdenvertaista kohtelua työssä koskevalla EU:n direktiivillä⁵⁷ edistetään merkittävästi vammaisten yhdenvertaisia oikeuksia työelämässä, mukaan lukien työpaikan kohtuulliset mukautukset, mutta vammaisten työmarkkinatulosten parantamiseksi tarvitaan lisätoimia.

Komissio aikoo jatkossakin varmistaa, että yhdenvertaista kohtelua työssä koskevan direktiivin mukaiset oikeudet pannaan jäsenvaltioissa tiukasti täytäntöön, ja se laatii direktiivin soveltamisesta kertomuksen vuonna 2021. Kertomuksessa tarkastellaan myös, ovatko jäsenvaltiot noudattaneet komission suositusta nimetä tasa-arvoelin torjumaan syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen, direktiivin soveltamisalan puitteissa⁵⁸.

Jäsenvaltiot voivat hyödyntää vahvistettua nuorisotakuuta tukeakseen vammaisia nuoria. Muita erityishuomiota kaipaavia ryhmiä ovat vammaiset naiset ja henkilöt, joilla on psykososiaalisen toimintakyvyn rajoitteita.

Komissio tukee myös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkaa edistämällä yhteisötaloutta, jolla tarjotaan palveluja vammaisille, autetaan rakentamaan siltoja vammaisten työllistymiseksi avoimilla työmarkkinoilla ja tarjotaan työllistymismahdollisuuksia.⁵⁹ Alan tilanne vaihtelee merkittävästi EU:n sisällä. Julkisia hankintoja koskevassa EU:n lainsäädännössä säädetään varatuista hankintasopimuksista ja EU:n kilpailulainsäädännössä mahdollistetaan erityinen valtiontuki vammaisten työntekijöiden palkkaamiseen. Näin voidaan tukea jäsenvaltioita muita heikommassa asemassa olevien ryhmien sosiaalisen osallisuuden vahvistamisessa. Jäsenvaltiot kehittävät myös osallistavan yrittäjyyden politiikkaa, joka on kohdennettu aliedustettuina oleviin ryhmiin, kuten naisiin, nuoriin ja maahanmuuttajiin, myös vammaisiin.

⁵⁶ ANED, 2018, s. 184 alkaen.

⁵⁷ Neuvoston direktiivi 2000/78/EY: [yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista](#).

⁵⁸ Komission suositus (EU) 2018/951 [tasa-arvoelimiä koskevista normeista](#).

⁵⁹ [Osuus- ja yhteisötalous EU:ssa](#) (englanniksi). Osuus- ja yhteisötalouteen sisältyvät osuuskunnat, keskinäiset yhtiöt, voittoa tavoittelemattomat yhdistykset, säätiöt ja yhteisötalouden yritykset.

Lippulaivahanke:

Komissio aikoo esittää vuonna 2022 **vammaisten työmarkkinatulosten parantamista koskevan paketin**, jossa pyritään tekemään yhteistyötä julkisten työvoimapalvelujen eurooppalaisen verkoston, työmarkkinaosapuolten ja vammaisia edustavien järjestöjen kanssa. Paketilla tuetaan jäsenvaltioita työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanossa talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson kautta. Siinä tarjotaan ohjeita ja tukea vastavuoroiseen oppimiseen, jotta voidaan vahvistaa työllisyys- ja integrointipalvelujen valmiuksia, edistää rekrytointimahdollisuuksia positiivisilla toimilla ja stereotyypioiden torjumisella, varmistaa kohtuulliset mukautukset, taata työterveys ja -turvallisuus sekä ammatillisen kuntoutuksen järjestelmät kroonisten sairauksien tai työtapaturmien tapauksessa sekä tarkastella laadukkaita työpaikkoja suojatyössä ja väyliä avoimille työmarkkinoille.

Komissio aikoo myös

- ✓ julkaista vuonna 2021 täytäntöönpanokertomuksen **yhdenvertaista kohtelua työssä koskevasta EU:n direktiivistä**⁶⁰ ja tarpeen mukaan tehdä lainsäädäntöehdotuksen tasa-arvoelinten roolin vahvistamiseksi.
- ✓ julkaista vuonna 2021 **yhteisötaloutta koskevan toimintasuunnitelman** yhteisötalouden toimintaympäristön parantamiseksi, mukaan lukien yhteisötalouden yritysten tarjoamat mahdollisuudet vammaisille, etenkin integroituminen avoimille työmarkkinoille.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ vahvistamaan vuoteen 2024 mennessä **tavoitteet vammaisten työllisyysasteen nostamiseksi ja työllisyysasteen erojen pienentämiseksi** toimintarajoitteisten ja toimintakykyisten henkilöiden välillä, jotta saavutetaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa koskevassa toimintasuunnitelmassa vuodeksi 2030 ehdotettu työllisyyttä koskeva yleistavoite, joka Eurooppa-neuvoston on hyväksyttävä.
- ✓ vahvistamaan vammaisille henkilöille suunnattujen **työvoimapalvelujen** valmiuksia ja tehostamaan tätä varten yhteistyötä työmarkkinaosapuolten ja vammaisjärjestöjen kanssa.
- ✓ helpottamaan **itsenäistä ammatinharjoittamista ja yrittäjyyttä**, myös älyllisesti vammaisten ja psykososiaalisista rajoitteista kärsivien henkilöiden keskuudessa, tarjoamalla tukea oikeudellisissa ja liike-elämän asioissa, myös käyttämällä EU:n varoja.

4.4. Sosiaalisen suojelun järjestelmien lujittaminen

Oikeudenmukaisen työllisyyden ohella riittävä sosiaalinen suojelu, eläkejärjestelmät mukaan lukien, on olennainen edellytys sille, että vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen voidaan turvata riittävä tulot kohtuullista elintasoa varten.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja vammaisyleissopimuksen mukaisesti jäsenvaltiot ovat tehostaneet sosiaalisen suojelun järjestelmiensä, myös vammaisuuden arviointikehysten ja vammaisetuuksien, uudistuksia Kaikissa maissa on käytössä

⁶⁰ Kertomus esitetään yhdessä rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29. kesäkuuta 2000 annettua neuvoston direktiiviä 2000/43/EY koskevan kertomuksen kanssa.

toimenpiteitä, joilla vammaisille tarjotaan korvaavaa tuloa. Henkilökohtaisista talousarvioista ja taloudellisesta tuesta, myös omaishoitajille, on tulossa yleinen käytäntö⁶¹. Varsin monet jäsenvaltiot ovat saaneet sosiaalisen suojelun järjestelmiensä uudistamiseen tukea komissiolta rakenneuudistusten tukiohjelmasta.⁶²

Tavoitetta kaikkien riittävästä elintasosta ei kuitenkaan ole vielä saavutettu. Riittämätön osallistuminen työmarkkinoille yhdistettynä riittämättömään sosiaaliseen suojeluun sekä vammaisuuteen liittyviin lisäkustannuksiin, perhehoito mukaan luettuna, ovat tärkeimpiä syitä siihen, että vammaisilla henkilöillä ja heidän perheillään on suurempi köyhyysriski. Vammaisuuksien myöntämisperusteet muodostavat joskus esteen työllistymiselle.

Komissio aikoo

- ✓ käynnistää vuonna 2022 **tutkimuksen vammaisten henkilöiden sosiaaliturvasta ja -palveluista** tarkastellakseen vammaisuuksiin, vanhuuseläkkeeseen, sairausvakuutukseen, käteis- ja muihin etuuksiin sekä vammaisuudesta aiheutuviin lisäkustannuksiin liittyviä hyviä käytäntöjä.
- ✓ antaa ohjeita, joilla tuetaan jäsenvaltioita edelleen **sosiaalisen suojelun järjestelmien uudistamisessa** ja joissa keskitytään vammaisiin henkilöihin ja vammaisuuden arviointikehyksiin, myös teknisen tuen välineen kautta tulneiden pyyntöjen perusteella.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ määrittelemään toimenpiteitä, joilla **torjutaan vammaisten sosiaalisessa suojelussa olevia puutteita** eriarvoisuuden vähentämiseksi, muun muassa korvaamalla vammaisuuteen liittyviä lisäkustannuksia ja tarkastelemalla vammaisuuksien myöntämisperusteita.

5. Yhdenvertainen osallistuminen ja syrjimättömyys

Vammaisilla on oikeus suojeluun kaikenlaiselta syrjinnältä ja väkivallalta, sekä yhtäläiset mahdollisuudet oikeussuojan, koulutuksen, kulttuurin, asumisen sekä virkistys-, vapaa-ajan-, urheilu- ja matkailupalvelujen saatavuuteen sekä yhtäläiset mahdollisuudet käyttää kaikkia terveyspalveluja.

⁶¹ ANED, 2018, s. 12 ja 62 alkaen; ks. myös: ILO: [Disability-inclusive social protection](#).

⁶² Ohjelman korvaa vuosina 2021–2027 teknisen tuen väline, jonka toimeksianto on laajempi ja talousarvio suurempi (864,4 miljoonaa euroa).

5.1. Oikeussuojan saatavuuden, oikeussuojan, vapauden ja turvallisuuden parantaminen

Vammaisilla olisi oltava tosiasiallinen pääsy oikeussuojan piiriin, myös asianmukaisten mukautusten avulla. Tähän kuitenkin liittyy käytännöllisiä ja oikeudellisia tekijöitä, jotka estävät vammaisia henkilöitä toimimasta rikos- ja siviilioikeudellisissa menettelyissä todistajina, puolustamasta oikeuksiaan uhreina, epäiltyinä tai syytettyinä sekä osallistumasta ammatillisiin tehtäviin esimerkiksi tuomareina, asianajajina ja syyttäjinä. Oikeudellisia esteitä kohdistuu erityisesti kehitysvammaisiin ja psykososiaalisista rajoitteista tai mielenterveysongelmista kärsiviin henkilöihin, koska heidän oikeustoimikelpoisuuttaan on usein rajoitettu tai heiltä on evätty se kokonaan.

Komissio ottaa vammaisuuden huomioon vammaisyleissopimuksen mukaisesti aloitteissaan, jotka koskevat oikeusjärjestelmien digitalisointia, uhrien oikeuksien suojelua ja ammattihenkilöiden koulutusta⁶³. Oikeusjärjestelmien digitalisointi on olennaisen tärkeää oikeussuojan saatavuuden parantamiseksi, myös vammaisille henkilöille. Komissio kiinnittää erityistä huomiota vammaisiin naisiin, joihin kohdistuu 2–5 kertaa todennäköisemmin väkivaltaa kuin muihin naisiin⁶⁴, ja laitoksissa asuviin vammaisiin henkilöihin. Komissio keskittyy oikeusalan ammattilaisten koulutusstrategiassaan suojelemaan yksilöiden oikeuksia digitaalisessa ympäristössä ja lisäämään oikeusalan ammattilaisten koulutusta EU:n vammaislainsäädännöstä, vammaisyleissopimus mukaan luettuna.

Komissio aikoo

- ✓ työskennellä yhdessä jäsenvaltioiden kanssa haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan vuoden 2000 Haagin yleissopimuksen panemiseksi täytäntöön vammaisyleissopimuksen mukaisesti, esimerkiksi tekemällä tutkimuksen **haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten suojelusta rajatylittävissä tilanteissa**, erityisesti kehitysvammaisten suojelusta. Tällä pohjustetaan sopimuksen ratifiointia kaikissa jäsenvaltioissa.
- ✓ käynnistää **tutkimuksen haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä** sekä arvioida tarvetta **vahvistaa rikoksen uhriksi joutuneiden haavoittuvassa asemassa olevien**

⁶³ Komission tiedonanto (COM(2020) 710 final): [Oikeudenkäytön digitalisointi Euroopan unionissa](#); Komission tiedonanto (COM(2020) 258 final): [Uhrien oikeuksia koskeva EU:n strategia 2020–2025](#); Komission tiedonanto (COM(2020) 713 final): Oikeuden varmistaminen EU:ssa – [eurooppalainen oikeusalan koulutusstrategia vuosiksi 2021–2024](#).

⁶⁴ [Päätöslauselmassaan vammaisten naisten tilanteesta](#) (2018/26855RSP) Euroopan parlamentti korostaa myös, että 34 prosenttia naisista, joilla on terveysongelma tai vamma, on joutunut elämänsä aikana kumppaninsa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi.

aikuisten tukea ja suojelua uhrien oikeuksia koskevan EU:n strategian (2020–2025) puitteissa.

- ✓ antaa **jäsenvaltioille ohjeita vammaisten henkilöiden oikeussuojan saatavuudesta** EU:ssa Yhdistyneiden kansakuntien antamien kansainvälisten ohjeiden pohjalta⁶⁵.
- ✓ kehittää toimenpiteitä jäsenvaltioiden tukemiseksi, jotta voitaisiin lisätä vammaisten henkilöiden osallistumista oikeusalan **ammattihenkilöinä**, ja kerätä **tuettua päätöksentekoa** koskevia hyviä käytäntöjä.

5.2. Sosiaalisen suojelun, terveydenhuollon, koulutuksen sekä tavaroiden ja palvelujen, mukaan lukien asuminen, yhdenvertainen saatavuus

Vammaisyleissopimuksen ytimessä on kaikenlaisen vammaisiin kohdistuvan syrjinnän torjuminen. EU:ssa on otettu käyttöön kattava syrjinnänvastainen lainsäädäntökokonaisuus, jolla varmistetaan yhdenvertainen kohtelu sukupuolesta, sukupuolisesta suuntautumisesta, rodusta tai etnisestä alkuperästä, iästä, uskonnosta tai vakaumuksesta riippumatta⁶⁶. Yhdenvertaista kohtelua työssä koskevassa direktiivissä säädetään erityisistä toimenpiteistä, joilla varmistetaan vammaisten yhdenvertainen kohtelu.

EU:n lainsäädännössä, joka koskee vammaisten yhdenvertaista kohtelua työelämän ulkopuolella, kuten sosiaalisen suojelun, terveydenhuollon, koulutuksen⁶⁷ ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden, asuminen mukaan lukien, alalla, on aukko. Odotettaessa, että komission ehdotus yhdenvertaista kohtelua koskevaksi neuvoston direktiiviksi⁶⁸ hyväksytään, sitkeästi esiintyvä eriarvoisuus ja syrjintä korostavat tarvetta kehittää EU:n lainsäädäntöä edelleen.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ mahdollistamaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanoa työelämän ulkopuolella, mukaan lukien vammaisuuden perusteella, koskevan **komission horisontaalisen direktiiviehdotuksen** hyväksymisen.
- ✓ tukemaan **yhteistyötä EU:n ja kansallisten vammaisyleissopimukseen liittyvien puitteiden** sekä oikeuksien puolustajien eurooppalaisten verkostojen⁶⁹ jäsenten välillä.

5.3. Osallistava ja saavutettavissa oleva koulutus

Koulutus luo perustan köyhyyden torjumiselle ja täysin osallistavien yhteiskuntien luomiselle. Vammaisilla on oikeus osallistua kaikilla koulutustasoilla ja kaikkiin koulutusmuotoihin, myös varhaiskasvatukseen, yhdenvertaisesti muiden kanssa.

⁶⁵ Yhdistyneet kansakunnat, 2020: [International Principles and Guidelines on Access to Justice for Persons with Disabilities](#).

⁶⁶ [Rotujen välistä tasa-arvoa koskeva direktiivi](#) (2000/43/EY); [yhdenvertaista kohtelua työssä koskeva direktiivi](#) (2000/78/EY); [yhdenvertaista kohtelua koskeva direktiivi](#) (2006/54/EY).

⁶⁷ Aukot: ks. infografiikka 4 ja 5 luvuissa, jotka koskevat syrjintää, koulutusta, työllisyyttä, köyhyyttä ja terveydenhuoltoa.

⁶⁸ Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (KOM(2008) 426).

⁶⁹ Esimerkiksi kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden eurooppalainen verkosto (ENNHRI), kansallisten tasa-arvoelinten eurooppalainen verkosto (Equinet) ja Euroopan oikeusasiamiesten verkosto (ENO).

Oppilaitosten ja asiaa koskevan lainsäädännön on tarjottava edellytykset osallistavalle lähestymistavalle.

Toimien tarve on edelleen huomattava, mistä ovat osoituksena erot oppimistuloksissa vammaisten ja muiden oppijoiden välillä. Muihin verrattuna useammat vammaiset nuoret keskeyttävät koulunkäynnin ja harvemmat vammaiset opiskelijat suorittavat korkeakoulututkinnon (14,4 prosenttiyksikön ero). Monet vammaiset lapset ja nuoret ohjataan erityiskouluihin, jotka eivät aina tarjoa toimivaa väylää yleiseen koulutusjärjestelmään, jatkokoulutukseen tai työmarkkinoille. Tähän mennessä ei ole tehty riittävästi järjestelmällistä tutkimusta edellytyksistä, joita vammaiset oppijat tarvitsevat menestyäkseen, mukaan lukien oppijat, joilla on näkymättömiä vammoja, kuten autismi, dysleksia tai hyperaktiivisuus. Koronaviruspandemian aikana toteutetut eristystoimenpiteet ovat lisänneet tarvetta kehittää toimenpiteitä, joilla osallistavasta ja esteettömästä etäopiskelusta tehdään kaikille vaihtoehto.

EU:n tasolla osallistava koulutus on asetettu koulutusalan asialistan kärkeen. Yksi eurooppalaisen koulutusalueen kuudesta toimintalinjasta⁷⁰ on omistettu kaikille tarjottavalle osallistavalle koulutukselle ja elinikäiselle oppimiselle varhaiskasvatuksesta alkaen. Asiaan liittyvissä aloitteissa, kuten ”Pathways to School Success” -aloitteessa, keskitytään erityisesti riskiryhmiin, kuten vammaisiin oppilaisiin ja erityisopetustarpeisiin. Eurooppalaisella lähestymistavalla mikrotutkintoihin voidaan vaikuttaa myönteisesti vammaisten työllistyvyyteen ja elinikäiseen oppimiseen joustavien ja modulaaristen oppimispolkujen avulla.

Koulutuspolitiikkaa tukee edelleen Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus⁷¹. Komissio kerää toimintapolitiikkoja ja käytäntöjä, joilla edistetään vammaisten henkilöiden koulutusaavutuksia jäsenvaltioissa, jotta niitä voidaan hyödyntää päätöksenteossa. Koulutuksen, mukaan lukien varhaiskasvatus, saatavuuden ja laadun parantamiseksi hyödynnetään synergiaetuja lapsen oikeuksia koskevan EU:n strategian ja tulevan eurooppalaisen lapsitakuun kanssa.

Vastauksena YK:n vammaisyleissopimuksen komitean vuonna 2015 EU:lle antamiin suosituksiin Eurooppa-koulujärjestelmässä (ESS) perustettiin YK:n yleissopimusta käsittelevä alatyöryhmä ja hyväksyttiin opetuksen tukea ja osallistavaa opetusta koskeva toimintasuunnitelma. Suunnitelmaa varten on perustettu seurantajärjestelmä.

Vammaisuuden huomioon ottavan koulutuksen edistämiseksi jäsenvaltiot voivat hyödyntää EU:n rahoituksen tarjoamia mahdollisuuksia, kuten Erasmus+ -ohjelmaa ja Euroopan solidaarisuusjoukkojen ohjelmaa, ja esittää erityisiä osallistamistoimenpiteitä⁷². Koheesiopolitiikalla ja koronaviruspandemian vaikutusten lieventämiseen tarkoitettulla elpymis- ja palautumistukivälineellä tuetaan edelleen osallistavaa koulutusta koskevia kansallisia uudistuksia digitaalisen ja vihreän siirtymän valossa. Lisäksi jäsenvaltiot voivat koulujen ja koulurakennusten osalta käsitellä esteettömyyttä rakennusten kunnostamiseen kannustavan aloitteen avulla.

Strategialla tehostetaan osallistavaa koulutusta koskeviin kansallisiin uudistuksiin liittyvää yhteistyötä ja hyödynnetään mahdollisuuksia saada aikaan synergiaetuja

⁷⁰ Komission tiedonanto (COM(2020) 625 final): [Eurooppalaisen koulutusalueen toteuttaminen vuoteen 2025 mennessä](#).

⁷¹ [Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus](#) on riippumaton organisaatio, joka toimii jäsenmaidensa opetusministeriöiden yhteistyöfoorumina.

⁷² Tuleva eurooppalainen lapsitakuu, Erasmus+, Euroopan solidaarisuusjoukot.

eurooppalaisen koulutusalueen, Euroopan osaamisohjelman, digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman ja eurooppalaisen tutkimusalueen välillä sekä Erasmus+ -ohjelman ja muiden EU:n rahoitusvälineiden välillä.

Komissio aikoo

- ✓ laatia vuonna 2021 **osallistavaa varhaiskasvatusta koskevan välineistön**, johon sisältyy erityinen vammaisia lapsia koskeva luku.
- ✓ tukea jäsenvaltioita kehittämään edelleen **opettajankoulutusjärjestelmiään**, jotta voidaan puuttua erityisopetuksen opettajien puutteeseen ja kaikkien koulutusalan ammattilaisten valmiuksiin hallita monimuotoisuutta luokkahuoneessa ja kehittää osallistavaa koulutusta.
- ✓ **Eurooppa-koulujen** johtokunnan jäsenenä tukea lisätoimia, joilla pannaan täytäntöön **opetuksen tukea ja osallistavaa opetusta koskeva toimintasuunnitelma**⁷³, jossa keskitytään esteettömyyden ja kohtuullisten mukautusten edistämiseen, opetussuunnitelmien mukauttamiseen vammaisten oppijoiden tarpeisiin (esim. vaihtoehtoiset päästötodistukset, jotka mahdollistavat koulutuksen jatkamisen kansallisella tasolla) ja opettajien kouluttamiseen osallistavan opetuksen alalla.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ tukemaan sellaisten **osallistavien koulujen** kehittämistä, joista voi tulla osallistavan ja innovatiivisen opetuksen ja oppimisen vertailukohta kaikkialla EU:ssa eurooppalaisen koulutusalueen ja digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.
- ✓ varmistamaan, että niiden koulutusjärjestelmät ovat kaikilla tasoilla vammaisyleissopimuksen mukaisia, jotta **tuettua oppimista** voidaan edistää **osallistavissa yleisissä ympäristöissä**, kuten eurooppalaista koulutusaluetta koskevassa tiedonannossa todetaan.
- ✓ tukemaan vammaisyleissopimuksen 24 artiklan täytäntöönpanoa **Eurooppa-kouluissa**.

5.4. Terveystenhuollon kestävä ja yhdenvertainen saatavuus

Vammaisilla on oikeus korkealaatuiseen terveydenhuoltoon, mukaan lukien kuntoutus ja ennaltaehkäisy.

Lisätoimia tarvitaan, koska toimintarajoitteiset ilmoittavat täyttymättömistä lääkärintarkastusten tarpeista neljä kertaa useammin kuin toimintakykyiset. Terveystenhuolto on usein liian kallista tai liian kaukana, se ei ole saavutettavissa tai odotusajat ovat pitkiä⁷⁴. Koska toimintarajoitteet lisääntyvät iän myötä, erityisesti maaseutualueilla asuvat ikääntyneet kohtaavat haasteita, jotka johtuvat asianmukaisen terveydenhuollon puutteesta ja jatkuvasta henkilöstöpulasta⁷⁵. Henkilöt, joilla on näkymättömiä vammoja (kuten krooninen kipu tai kehitysvamma) taikka harvinaisia sairauksia tai syöpä, jotka usein johtavat vammoihin, eivät aina saa tarvittavaa räätälöityä tukea, kuten eivät myöskään vammaiset naiset tai pakolaiset. Koronaviruskriisi on tuonut

⁷³ Hyväksytty johdokunnan kokouksessa Ateenassa huhtikuussa 2019.

⁷⁴ EU-SILC 2019; taulukko (hlth_dh030).

⁷⁵ EU-SILC 2018; Cedefop 2016: [Skill shortage and surplus occupations in Europe](#); Eurostat, 2020: [Handbook Ageing Europe](#); Eurostat Regional Yearbook 2020.

esiin terveydenhuoltojärjestelmien heikkouksia erityisesti laitoksissa asuvien vammaisten henkilöiden osalta, joilla on rajoitettu pääsy ensiapuun ja tehohoitoon.

Komission marraskuussa 2020 käynnistämällä Euroopan terveysunionilla⁷⁶ kannustetaan jäsenvaltioita toteuttamaan politiikkaa, jolla parannetaan niiden terveydenhuoltojärjestelmien häiriönsietokykyä, myös vammaisten osalta.

Jäsenvaltioiden uudistuksilla olisi vastattava maakohtaisiin haasteisiin, jotta voidaan keskittyä ryhmiin, joilla on erityisiä esteitä terveyspalvelujen saatavuudessa. Tässä olisi otettava huomioon terveys- ja hoitoalan digitaalista muutosta koskeva komission aloite⁷⁷.

Komissio tehostaa syöväntorjuntaa Euroopan syöväntorjuntasuunnitelman⁷⁸ avulla. Potilaiden oikeuksien vahvistamiseksi komissio aikoo tehdä arvioinnin potilaiden oikeuksia rajatylittävässä terveydenhuollossa koskevasta direktiivistä 2011/24/EU. Osana arviointia se kartoittaa, ovatko jäsenvaltiot päättäneet korvata majoitus- ja matkakulut tai ylimääräiset kustannukset, joita vammaisille henkilöille on saattanut aiheutua rajatylittävän terveydenhuollon hankkimisesta. Komissio arvioi myös, missä määrin rajatylittävän terveydenhuollon kansalliset yhteyspisteet ovat asettaneet tietoja saataville esteettömässä muodossa vammaisille.

Komissio aikoo

- ✓ käsitellä terveyteen ja vammaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden edistämisen, sairauksien ehkäisyn ja ei-tarttuvien tautien hallinnan ohjausryhmän (SGPP) kautta, jotta voidaan jakaa **validoituja terveyteen liittyviä hyviä käytäntöjä** jäsenvaltioiden tukemiseksi niiden terveydenhuoltouudistuksissa.
- ✓ tukea sidosryhmiä, jotta voidaan käsitellä ja lieventää koronaviruspandemiasta aiheutuvia tekijöitä, jotka kuormittavat Euroopan kansalaisten **mielenterveyttä**.
- ✓ puuttua erityistoimilla vammaisten **syövän ehkäisyssä, varhaisessa havaitsemisessa ja hoidossa** esiintyvään erityiseen epätasa-arvoon, joka yksilöidään Euroopan syöväntorjuntasuunnitelman syöpään liittyvien eriarvoisuuksien rekisterin avulla.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ parantamaan vammaisten mahdollisuuksia käyttää **koko terveydenhuollon palveluvalikoimaa**, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevät palvelut, myös hyödyntämällä komission antamia ohjeita vammaisten terveydenhuoltomahdollisuuksista osallistavan, esteettömän ja ihmiskeskeisen terveydenhuollon sekä vapaaehtoisen ja tietoisin suostumuksen perusteella.
- ✓ lisäämään tietoa tukistrategioista ja kehittämään niitä potilaille, joilla on **harvinaisiin sairauksiin liittyviä vammoja**, ja yksilöimään ja tutkimaan tapoja, joilla voidaan helpottaa uusimpiin hoitoihin pääsyä, myös hyödyntämällä digitaalisia innovaatioita jäsenvaltioissa.

⁷⁶ Komission tiedonanto (COM(2020) 724 final): [Terveysunioni Euroopan kriisivalmiuksia parantamaan](#).

⁷⁷ Komission tiedonanto (COM(2018) 233 final): [Terveys- ja hoitoalan digitaalimurroksen edellytyksistä digitaalisilla sisämarkkinoilla](#).

⁷⁸ Useat jäsenvaltiot ovat saaneet tukea komission rakenneuudistusohjelmasta syöpäseulontaohjelmien parantamiseksi, jotta sairaus voidaan havaita varhaisessa vaiheessa.

5.5. Taide-, kulttuuri-, virkistys-, vapaa-ajan- ja urheilutoiminnan sekä matkailun esteettömyyden ja saatavuuden parantaminen

Esteetön ja osallistava taide-, kulttuuri-, urheilu-, vapaa-ajan- ja virkistystoiminta sekä matkailu ovat olennaisen tärkeitä täysimääräisen yhteiskuntaan osallistumisen kannalta. Ne lisäävät hyvinvointia ja antavat kaikille, myös vammaisille, mahdollisuuden kehittää ja hyödyntää potentiaaliaan. Neuvosto korosti päätelmissään vammaisten henkilöiden urheilumahdollisuuksien tärkeyttä⁷⁹. Vammaisten esteetön matkailu on avainasemassa tuettaessa osallistumista ja sosioekonomista kehitystä. Vammaisyleissopimuksessa peräänkuulutetaan kaksitahoista politiikkaa, jolla edistetään sekä yleisiä että vammaisille kohdennettuja toimia lapsille ja aikuisille.

Komissio vahvistaa vammaisten osallistumista kaikilla näillä aloilla jatkamalla yhteistyötä sekä yleisten että vammaisuuteen erikoistuneiden urheilujärjestöjen kanssa kaikilla tasoilla. Komissio edistää ja lisää vammaisten tekemien taideteosten näkyvyyttä ja pyrkii tekemään kulttuuriperinnöstä ja kaikesta taiteesta esteetöntä ja vammaisuuden huomioon ottavaa EU:n rahoituksella, kuten Luova Eurooppa -ohjelman avulla. Komissio aikoo myös puuttua vammaisuuteen liittyviin stereotypioihin esimerkiksi mediassa ja elokuvissa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin mukaisesti. Direktiivissä edellytetään, että kaupallisessa viestinnässä kunnioitetaan ihmisarvoa eikä se sisällä minkäänlaista syrjintää, myöskään vammaisuuteen perustuvaa.⁸⁰ Lisäksi komissio arvioi painettujen teosten saatavuutta vammaisille ottaen huomioon voimassa olevan EU:n lainsäädännön.⁸¹

Komissio aikoo myös

- ✓ käynnistää tutkimuksen, jossa **arvioidaan vammaisyleissopimuksen 30 artiklan täytäntöönpanoa**. Tarkoituksena on tukea jäsenvaltioiden politiikkaa, jolla lisätään ja tuetaan vammaisten osallistumista urheilu-, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan.
- ✓ muodostaa kumppanuuden **Kansainvälisen paralympiakomitean** kanssa urheilutoimintaan osallistumisen edistämiseksi ja stereotyyppien torjumiseksi.
- ✓ edistää edelleen esteettömän matkailun kehittämistä erityisesti kaupungeissa Euroopan **älykkään matkailun pääkaupungin palkinnolla**.⁸²

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ edistämään ja kannustamaan **vammaisten tekemää taidetta** ja lisäämään tietoa parantamalla näkyvyyttä näyttelyiden ja esitysten avulla ja tekemään useammista taidekokoelmista ja museoista esteettömiä vammaisille.

5.6. Turvallisuuden ja suojelun varmistaminen

Vammaisilla henkilöillä, erityisesti vammaisilla naisilla, ikääntyneillä ja lapsilla, on suurempi riski joutua väkivallan ja hyväksikäytön uhreiksi sekä kotonaan että

⁷⁹ Neuvoston päätelmät, 2019, [vammaisten henkilöiden urheilumahdollisuuksista](#).

⁸⁰ Direktiivi (EU) 2018/1808: [audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi](#).

⁸¹ Direktiivi (EU) 2017/1564: [tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käyttötarkoituksista sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi](#).

⁸² [Euroopan älykkään matkailun pääkaupunki](#) kestävyuden, esteettömyyden, digitalisaation, kulttuuriperinnön ja luovuuden edistämiseksi (englanniksi).

laitoksissaan⁸³. Vammaiset kärsivät lisäksi vihapuheesta ja kiusaamisesta, myös oppilaitoksissa. Vammaisiin tai terveysongelmista kärsiviin henkilöihin kohdistuu enemmän väkivaltaa (17 % v. vammattomien 8 %) ja häirintää (50 % v. vammattomien 37 %).⁸⁴

Ihmiskauppiat hyödyntävät vammaisten erityistä haavoittuvuutta eri tavoin (esim. seksuaalinen hyväksikäyttö, kerjäämiseen pakottaminen ja lumeavioliitot)⁸⁵. Maahanmuuttajien ja kansainvälistä suojelua hakeneiden ja saavien henkilöiden, myös vammaisten lasten, turvallisuutta ja hyvinvointia ei aina suojella vastaanottokeskuksissa tai muissa laitoksissa. Katastrofit, kuten tulvat ja maanjäristykset, pahentavat nykyisiä haavoittuvuuksia entisestään ja vaikeuttavat siten muita heikommassa asemassa olevien ryhmien toipumista. Katastrofitilanteissa yhdenvertaisuuteen ja esteettömyyteen liittyvät kysymykset jätetään usein huomiotta nykyisissä hätäsuunnitelmissa ja pelastuspalveluavussa.

Lisäksi ilmastonmuutoksella voi olla merkittävämpi vaikutus vammaisiin henkilöihin, jotka saattavat olla vaarassa, jos vaikutukset kohdistuvat keskeisiin palveluihin ja infrastruktuureihin.⁸⁶ Sen vuoksi on erityisen tärkeää varmistaa, että vihreä siirtymä ilmastoneutraaliin ja kestäväan yhteiskuntaan on oikeudenmukainen ja osallistava ja siinä otetaan huomioon vammaiset henkilöt.

Tarvitaan monitahoisia toimia, jotta vammaisten henkilöiden turvallisuutta voidaan tukea ja suojella aiempaa paremmin kaikissa tilanteissa. Varmistaakseen paremman suojan väkivallalta ja rikollisuudelta EU on ottanut käyttöön vahvan oikeudellisen mekanismin, ja komissio toteuttaa sukupuolten tasa-arvoa koskevan strategian 2020–2025⁸⁷ ja lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian puitteissa kohdennettuja toimia, joihin kuuluvat ammattihenkilöiden valmiuksien kehittäminen ja tiedotuskampanjat. Lisäksi komissio varmistaa, että vammaisuuteen liittyvät väkivallan ja hyväksikäytön estämistä koskevat näkökohdat valtavirtaistetaan tulevaisuuden EU:n politiikoissa. Poliitikoihin olisi kuuluttava laitosten seuranta sekä väkivallan, rikosten tai hyväksikäytön järjestelmällinen tunnistaminen ja tutkiminen.

Euroopan yhteisessä turvapaikkajärjestelmässä vahvistetaan yhteiset suojelua koskevat vaatimukset ja yhteistyömekanismit, joilla vastataan haavoittuvassa asemassa olevien kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden, myös vammaisten, erityistilanteeseen ja -tarpeisiin. Komissio on tehnyt Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän⁸⁸ uudistamiseksi ehdotuksia, joilla lisätään järjestelmän kestävyys ja toimivuus ja vahvistetaan samalla sovellettavia suojeluvaatimuksia. Tämän mukaisesti komissio varmistaa vammaisten henkilöiden tukemisen turvapaikka- ja maahanmuuttorahastosta, ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto helpottaa sellaisten suojeluvastaavien ja tulkkien koulutusta, jotka käsittelevät haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, myös vammaisten, turvapaikkahakemuksia. Lisäksi komissio varmistaa tämän strategian täytäntöönpanossa synergiaedut kotouttamista ja

⁸³ Euroopan unionin perusoikeusviraston raportit: <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/children-disabilities-violence>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.

⁸⁴ Perusoikeusvirasto, 2021: [Fundamental Rights Survey – Crime, Safety and Victims' Rights](#).

⁸⁵ Komission asiakirja (COM(2020) 661 final): [kolmas kertomus edistymisestä ihmiskaupan torjunnassa](#) ja siihen liittyvä [komission yksiköiden valmisteluasiakirja](#) (SWD(2020) 226 final).

⁸⁶ S. Jodoin, N. Ananthamoorthy, K. Lofts, 2020: A Disability Rights Approach to Climate Governance, in: *Ecology Law Quarterly*, Vol. 47, No. 1.

⁸⁷ Komission tiedonanto (COM(2020) 152 final): [Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025](#).

⁸⁸ Komission tiedonanto (COM(2020) 609 final): [Uusi maahanmuutto- ja turvapaikkasopimus](#).

osallisuutta koskevan toimintasuunnitelman (2021–2027)⁸⁹ kanssa. Yksi uuden toimintasuunnitelman keskeisistä periaatteista on ”kaikkien osallisuus”, jossa otetaan huomioon monenlaisten ja risteävien riskien aiheuttamat erityiset haasteet maahanmuuttajille.

Kun pelastuspalveluoperaatioissa siirrytään yhteisiin eurooppalaisiin normeihin, komissio aikoo lisätä tiedotusta haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien turvallisuuden parantamiseksi. EU:n rahoitusta käytetään tietoisuuden lisäämiseen vammaisten tarpeista pelastuspalvelufoorumien ja unionin pelastuspalvelun osaamisverkoston kanssa järjestettävien pelastuspalvelutapaamisten avulla. Komissio jatkaa katastrofitilanteissa toteutettavien koulutusohjelmien rahoittamista, mukaan lukien valmiushankkeet ja -toimet, joissa otetaan huomioon vammaisten tarpeet, ja tehostaa ennaltaehkäisevien toimien kohdennettua seuranta.

Komissio aikoo myös

- ✓ antaa vuoteen 2024 mennessä **ohjeita jäsenvaltioille ja alan toimijoille**, myös poliiseille, tavoista, joilla voidaan parantaa väkivallan uhreiksi joutuneille vammaisille annettavaa tukea.
- ✓ kehottaa perusoikeusvirastoa tarkastelemaan **laitoksissa asuvien vammaisten tilannetta** väkivallan, hyväksikäytön ja kidutuksen osalta.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ panemaan täytäntöön **Euroopan yhteistä turvapaikkajärjestelmää koskevan säännösten** ottaen huomioon **haavoittuvassa asemassa olevien kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien**, myös vammaisten, erityistarpeet, jotta voidaan varmistaa asianmukainen suojelu käytännössä.
- ✓ helpottamaan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, myös vammaisten, tekemien turvapaikkahakemusten käsittelystä vastaavien **suojelevastaavien** ja tulkkien **koulutusta**, ja tekemään tässä tiivistä yhteistyötä Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston kanssa.

6. Vammaisten oikeuksien edistäminen maailmanlaajuisesti

EU aikoo edelleen vaalia vammaisten ihmisoikeuksia ja tukea heidän sosiaalista osallisuuttaan kaikissa kansainvälisissä suhteissa sekä osana kaikkea ulkoista toimintaa, politiikan suunnittelua, rahoitusohjelmia ja toimia. Huomiota on kiinnitettävä myös vammaisiin lapsiin ja nuoriin, erityisesti konfliktialueilla ja konfliktista toipuvilla alueilla ja kehittyvissä maissa, joissa on ongelmia suojelussa, kouluunpääsyssä ja peruspalveluissa.

Tämä edellyttää erityisen huomion kiinnittämistä kolmansien maiden kanssa tehtävään yhteistyöhön EU:n laajentumis- ja naapuruuspolitiikan sekä EU:n laajemman kehitysyhteistyöohjelman puitteissa.

Noin 15 prosenttia maailman väestöstä kärsii elämässään jonkinlaisista toimintarajoitteista ja noin 2–4 prosentilla on vakavia toimintavaikeuksia, ja heistä noin 80 prosenttia asuu kehitysmaissa.⁹⁰

⁸⁹ Komission tiedonanto (COM(2020) 758 final): [Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma vuosiksi 2021–2027](#).

⁹⁰ Maailman terveysjärjestö / Maailmanpankki, 2011: [World report on disability](#), ks. sivu 27.

Suuressa osassa maailmaa osallistavat peruspalvelut, suojeleminen, avustava teknologia, tieto, oikeussuoja ja oikeudellinen identiteetti ovat heikosti vammaisten saavutettavissa. Lisäksi vammaisiin kohdistuu syrjintää, ja heidän työllistymismahdollisuutensa ovat vähäiset. Kiireellisimpiä ongelmia ovat laitoshoidon ja eriytymisen jatkuminen. Koulutusjärjestelmissä ei useinkaan oteta huomioon vammaisten lasten tarpeita. Vammaiset henkilöt ovat lisäksi usein kaikkein haavoittuvimpia humanitaarisissa kriiseissä. Katastrofien yhteydessä heidän kuolleisuutensa on kahdesta neljään kertaa suurempi kuin muiden⁹¹.

Tällä strategialla EU vahvistaa maailmanlaajuisia rooliaan vammaisten oikeuksien puolestapuhujana tekemällä yhteistyötä, toteuttamalla humanitaarisia toimia ja käymällä vuoropuhelua YK:n vammaisyleissopimuksen kansainvälisen yhteisön kanssa. Strategiassa tunnustetaan kumppanimaiden kohtaamat erilaiset haasteet ja EU:n kanssa tehtävässä yhteistyössä käytössä olevat erilaiset kehykset, mutta samalla se toimii innoittajana, joka ohjaa uudistuspyrkimyksiä ja avun suunnittelua kumppanimaiden ja asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Lisäksi EU toimittaa edelleen tarpeisiin perustuvaa humanitaarista apua ja suojelua humanitaaristen periaatteiden mukaisesti.

EU kehottaa kaikkia valtioita kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan vammaisten oikeuksia ja tuomaan ne esiin kaikissa seuraavaa vuosikymmentä muovaavissa poliittisissa aloitteissa.⁹² On olennaisen tärkeää, että ulkoisissa toiminnoissa noudatetaan vammaisyleissopimuksen periaatteita Agenda 2030 -toimintaohjelman rinnalla ja pannaan ne täytäntöön. Tässä on otettava huomioon kaikkien tarpeet huomioivaa suunnittelua koskeva lähestymistapa, jotta voidaan parantaa esteettömyyttä ja tarjota kohtuullisia mukautuksia vammaisille kaikissa toiminnoissa. EU hyödyntää toiminnoissaan kaikkia välineitään: poliittista vuoropuhelua, ihmisoikeuksia ja kauppaa koskevaa vuoropuhelua, kolmansien maiden kanssa tehtävää yhteistyötä EU:n naapuruus- ja laajentumapolitiikassa sekä kansainvälistä kumppanuutta koskevaa politiikkaa, joka kattaa myös humanitaarisen toiminnan ja yhteistyön monikansallisten järjestöjen kanssa. EU tukee julkisen politiikan uudistuksia maailmanlaajuisesti tehdäkseen niistä osallistavampia ja pyrkii varmistamaan, että kaikki ihmisoikeudet, myös vammaisten oikeudet, pysyvät koronaviruspandemian torjunnan ja maailmanlaajuisen elpymisen ytimessä. EU:n edustustot antavat tukea vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseen ja ohjeita esteettömyyden toteuttamiseen sekä varmistavat vammaisjärjestöjen merkityksellisen kuulemisen, myös heitä edustavien järjestöjen kautta olemassa olevien hyvien käytäntöjen pohjalta. EU pyrkii toteuttamaan kohdennettuja toimia vammaisuuden alalla ja ottamaan huomioon vammaisasiat ulkoisessa toiminnassaan. Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa 2020–2024 ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa 2021–2025 (GAP III) esitetään EU:n tavoite tehostaa toimia kaikenlaisen vammaisiin kohdistuvan syrjinnän torjumiseksi kiinnittäen erityistä huomiota moniin ja risteäviin syrjinnän muotoihin ulkoisten toimien syrjimättömyyttä koskevien ihmisoikeussuuntaviivojen⁹³ mukaisesti.

⁹¹ Pysyvä yhteistyökomitea, 2019: [Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action](#), s. 2.

⁹² 1) Yhteinen tiedonanto (JOIN(2020) 5 final): [Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma vuosiksi 2020–2024](#);

2) Yhteinen tiedonanto (JOIN(2020) 17 final): [Sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva kolmas EU:n toimintasuunnitelma \(GAP III\)](#) – kunnianhimoinen ohjelma sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan lisäämiseksi EU:n ulkoisissa toiminnoissa (2021–2025); 3) [EU:n yleinen tullietuusjärjestelmä \(GSP-järjestelmä\)](#).

⁹³ Neuvosto, 6337/19, 2019: [EU:n ihmisoikeussuuntaviivat syrjimättömyydestä ulkoisessa toiminnassa](#).

EU pyrkii myös varmistamaan, että vammaisten tarpeisiin vastataan asianmukaisesti EU:n rahoittamassa humanitaarisessa avussa vahvistamalla vammaisten henkilöiden osallistumista ja yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä tukemalla valmiuksien parantamista. EU parantaa vammaisia koskevien tietojen keruuta EU:n rahoittamassa humanitaarisessa avussa esimerkiksi edistämällä Washingtonin ryhmän kysymysten⁹⁴ käyttöä. Lisäksi EU:n yleistä tullietuusjärjestelmää (GSP+) koskevan asetuksen tarkistamiseen sisällytetään viittaus vammaisyleissopimukseen, millä kannustetaan asianomaisia kauppakumppaneita noudattamaan yleissopimusta.

EU myös tehostaa ja lujittaa yhteistyötään muiden sopimusvaltioiden ja allekirjoittajavaltioiden kanssa edistääkseen vammaisyleissopimuksen ratifiointia ja täytäntöönpanoa sekä lisätäkseen johtajuutta erityisesti YK:n vammaisyleissopimuksen sopimusvaltioiden vuotuisen konferenssin yhteydessä. EU tukee edelleen kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, jotta vammaisten edustajat voivat osallistua kaikkiin asiaankuuluviin prosesseihin erityisten ja osallistavien jäsenettyjen vuoropuhelujen kautta EU:n, kumppanimaiden ja globaalilla tasolla. Niillä käynnistetään strategisten aloitteiden ja parhaiden käytäntöjen vaihto yhdistettynä tulosten laajempaan levittämiseen.

EU esittelee vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä strategioitaan ja käytäntöjään YK:n monenvälisillä foorumeilla, kuten ihmisoikeusneuvostossa, naisten asemaa käsittelevässä toimikunnassa tai sosiaalisen kehityksen toimikunnassa sekä alueellisen yhdentymisen järjestöissä, kuten Afrikan unionissa, ASEANissa ja USANissa. Tämän tiedonvaihdon tavoitteena on edistää vammaisyleissopimuksen avointa ja kunnianhimoista täytäntöönpanoa kaikkialla maailmassa⁹⁵, ja samalla EU saa myös etua globaalista käytäntöjen vaihtamisesta. EU:n vahvempi osallistuminen vammaisyleissopimuksen komiteaan voisi tehostaa vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa sekä EU:ssa että sen ulkopuolella. Komissio ehdottaa jäsenvaltioille, että EU asettaisi ehdokkaan vammaisyleissopimuksen komitean vaaleihin monenvälisyyttä koskevan yhteisen tiedonannon⁹⁶ mukaisesti.

Komissio sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, Euroopan komission varapuheenjohtaja aikovat

- ✓ päivittää vuonna 2021 ”**Kaikki ihmisoikeudet EU:n kehitysyhteistyössä kattavan oikeusperustaisen lähestymistavan**” välineistöä, jotta ulkoisessa toiminnassa voidaan puuttua kaikkeen eriarvoisuuteen, myös vammaisiin kohdistuvaan syrjintään.
- ✓ varmistaa, että **EU:n edustustot** osallistuvat aktiivisemmin vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanon tukemiseen ja globaalin ratifioinnin edistämiseen.
- ✓ käyttää järjestelmällisesti OECD:n kehitysapukomitean vammaisuustunnusta⁹⁷, jotta voidaan seurata vammaisia osallistavia investointeja **EU:n rahoituksen kohdennettua seurantaa** varten.
- ✓ antaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa **teknistä apua** kumppanimaiden hallintoelimille niiden ohjelmien ja välineiden kautta.

⁹⁴ Washington Group on Disability Statistics: [Short Set on Functioning](#).

⁹⁵ Erityisesti muissa alueellisen yhdentymisen järjestöissä, kuten Afrikan unionissa, ASEANissa ja USANissa.

⁹⁶ Yhteinen tiedonanto (JOIN(2021) 3): [EU:n panoksen vahvistaminen sääntöihin perustuvan monenvälisyyden edistämiseksi](#).

⁹⁷ OECD, 2019: [Handbook for the marker for the inclusion and empowerment of persons with disabilities](#).

- ✓ järjestää **säännöllisen jäsenneilyn vuoropuhelun** YK:n vammaisyleissopimuksen sopimusvaltioiden vuosittaisen konferenssin aikana ja muiden olemassa olevien monenvälisten foorumien puitteissa sekä tehostaa **yhteistyötä, jossa keskitytään esteettömyyteen ja työllisyyteen**.

7. Strategian tehokas toteuttaminen

Komissio kehottaa jäsenvaltioita ja kaikkia EU:n toimielimiä ja virastoja ottamaan vammaisten tarpeet huomioon suunnitellessaan, pannesaan täytäntöön ja seuratesaan toimintapolitiikkaa, lainsäädäntöä ja rahoitusohjelmia kohdennettujen toimien ja valtavirtaistamisen avulla. Komissio kannustaa vammaisuuteen liittyvää yhteistyötä EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden ja muiden sidosryhmien välillä EU:n rahoituksen ja koulutuksen avulla.

7.1. Parempi sääntely – YK:n vammaisyleissopimuksen noudattaminen päätöksenteossa

Paremmän sääntelyn tavoitteena on tarjota paras mahdollinen perusta oikea-aikaiselle ja vakaalle poliittiselle päätöksenteolle. SEUT-sopimuksen 10 artiklassa korostetaan, että unionin olisi politiikkaansa määritellessään ja toteuttaessaan torjuttava syrjintää, myös vammaisuuteen perustuvaa syrjintää.

Tehokas poliittinen päätöksenteko edellyttää vammaisten ja heitä edustavien järjestöjen kuulemista ja osallistumista koko prosessin ajan sekä tietojen antamista asiaankuuluvista poliittisista aloitteista ja kuulemisista esteettömässä muodossa.

Komission tasa-arvotyöryhmä⁹⁸ pyrkii varmistamaan vammaisuuden huomioon ottamisen kaikilla politiikan aloilla osana toimiaan, joilla edistetään kaikkien tasa-arvoa ja tasa-arvoa sen kaikissa merkityksissä.

Komissio aikoo myös

- ✓ vahvistaa **paremmän sääntelyn välineistöä**, jotta parannetaan vammaisuuden huomioon ottamista ja varmistetaan vammaisyleissopimuksen noudattaminen.
- ✓ varmistaa **vammaiskysymysten johdonmukaisen huomioon ottamisen ja arvioinnin** vaikutustenarvioinneissa ja muissa arvioinneissa tarpeen mukaan, myös antamalla aloitteiden valmisteluun osallistuville koulutusta vammaisyleissopimuksesta.

7.2. EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden yhteistyön tiivistäminen

Jotta YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa voitaisiin tehostaa ja yleissopimuksen osapuolena EU:n tekemä sitoumus ottaa paremmin huomioon, komissio panostaa koordinoinnin vahvistamiseen EU:n tasolla vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevän YK:n komitean suositusten mukaisesti⁹⁹. Komissio tekee yhteistyötä Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa varmistaakseen, että vammaisasiat otetaan

⁹⁸ Tämä sisäinen tasa-arvotyöryhmä koostuu kaikkien komission yksiköiden ja Euroopan ulkosuhdehallinnon edustajista. Sitä avustaa Euroopan komission pääsihteeristöön sijoittautunut sihteeristö.

⁹⁹ YK:n komitea, 2015: [Concluding observations on the initial report of the European Union](#), kohdat 75 ja 77.

asianmukaisesti huomioon toimielinten välisissä neuvotteluissa, ja kartoittaakseen puutteita voimassa olevassa lainsäädännössä.

Komissio aikoo

- ✓ kehottaa kaikkia EU:n toimielimiä ja elimiä, virastoja ja valtuuskuntia **nimeämään vammaiskoordinaattorit** toimielimelleen ja vammaisstrategioilleen.
- ✓ järjestää Euroopan parlamentin, neuvoston, komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon välillä **säännöllisiä korkean tason kokouksia**, joihin otetaan mukaan vammaisia edustavia järjestöjä.
- ✓ järjestää vuosittaisen näkemystenvaihdon **Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ja alueiden komitean** kanssa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ ottamaan huomioon vammaisten erityistarpeet kaikessa neuvoston tasolla käsiteltävässä politiikassa ja neuvoston päätelmissä (**vammaisnäkökohtien valtavirtaistaminen**).

7.3. Yhteistyö jäsenvaltioiden, alueiden ja paikallisten viranomaisten kanssa

Vammaisyleissopimuksen osapuolina jäsenvaltiot, mukaan lukien hallitukset, parlamentit ja muut sidosryhmät eri tasoilla, ovat keskeisiä toimijoita sopimuksen täytäntöönpanossa. Niiden on raportoitava säännöllisesti YK:n komitealle vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä, myös kansallisista vammaisstrategioista. Komissio vahvistaa yhteistyön hallintamekanismia EU:n tasolla.

Lippulaivahanke:

Komissio perustaa vuonna 2021 **vammaisfoorumin**. Se korvaa nykyisen vammaiskysymyksiä käsittelevän korkean tason ryhmän, ja sillä tuetaan tämän strategian ja kansallisten vammaisstrategioiden täytäntöönpanoa. Foorumi saattaa yhteen vammaisyleissopimuksen kansalliset yhteyspisteet, vammaisjärjestöt ja komission. Foorumin kautta voidaan vaihtaa tietoja YK:n arvioinneista, jotka koskevat vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa. Vammaisfoorumin verkkosivustolla on tietoa sen kokouksista ja toiminnasta, analyysistä sekä maakohtaisia tietoja, ja siellä myös tuodaan esiin esteettömiä ja osallistavia hyviä toimintatapoja.

Komissio aikoo myös

- ✓ käynnistää vammaisuutta koskevan vuoropuhelun paikallis- ja alueviranomaisten **olemassa olevien verkostojen**¹⁰⁰ kanssa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ hyväksymään **kunnianhimoisia kansallisia strategioita** vammaisyleissopimuksen ja tämän strategian täytäntöönpanon edistämiseksi **kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla**.

¹⁰⁰ Verkostoihin kuuluvat esimerkiksi [Eurocities](#)-järjestö ja [Euroopan kuntien ja alueiden neuvosto \(CCRE\)](#).

7.4. Täytäntöönpanon tukeminen EU-rahoituksella

Tämän strategian ja vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanon tukemiseksi EU edistää edelleen EU-rahoituksen käyttöä jäsenvaltioissa monivuotisen rahoituskehyn (2021–2027)¹⁰¹ mukaisesti ja hyödyntämällä Next Generation EU -elpymissuunnitelman tarjoamia uusia rahoitusmahdollisuuksia, jotka johtavat ulospääsyyn nykyisestä kriisistä ja luovat perustan nykyaikaiselle ja kestävämmälle Euroopalle¹⁰². Teknisen tuen välineestä voidaan tukea jäsenvaltioita räätälöidyllä teknisellä asiantuntemuksella.

Yhteistyössä hallinnoituihin rahastoihin sovellettavassa yhteisiä säännöksiä koskevassa asetuksessa¹⁰³ säädetään muun muassa koheesiopolitiikan rahastoja, mukaan lukien Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+), Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja uusi oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF), koskevista poliittisista puitteista. Asetuksessa vahvistetaan, että jäsenvaltioiden on täytettävä ns. mahdollistavat edellytykset sen varmistamiseksi, että investointiympäristö EU:n tuelle on hyvin valmisteltu etukäteen. Yhdessä mahdollistavassa edellytyksessä vaaditaan, että **vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanon varmistamiseksi käytössä on kansallinen kehys**. Yksi edellytyksen täytymisen kriteereistä liittyy siihen, että käytössä on järjestelyt esteettömyyden varmistamiseksi. EU:n rahoituksella tuetaan muun muassa laitoshoidosta luopumista, vammaisten henkilöiden sosioekonomista osallistamista, palvelujen saatavuutta, osallistavaa koulutusta ja terveydenhuoltoa, kulttuuriperinnön osallistavuuden lisäämistä sekä esteettömyyden varmistamista. Vammaisyleissopimuksen kansallisilla yhteyspisteillä voi olla tärkeä rooli tuettaessa mahdollistavien edellytysten täyttymistä koko ohjelmakauden ajan. Yhteisiä säännöksiä koskevassa asetuksessa edellytetään myös, että esteettömyys vammaisten kannalta otetaan huomioon jäsenvaltioiden toimenpideohjelmien valmistelussa ja täytäntöönpanossa.

Muilla rahastoilla voi olla merkitystä tämän strategian tavoitteiden saavuttamisessa.

Erasmus+ -ohjelmasta edistetään taloudellista tukea ja muita osallistamistoimenpiteitä vammaisille osallistujille. Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmasta (CERV) tuetaan strategian täytäntöönpanoa ja hallinnointia. Komissio edistää muiden rahoitusvälineiden ja ohjelmien, kuten InvestEU-ohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman¹⁰⁴ täytäntöönpanoa vammaisuuden huomioon ottavalla tavalla.

Jotta vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyn¹⁰⁵ asiaankuuluvien varojen hallinnointia voitaisiin yhdenmukaistaa vammaisten oikeuksien osalta, komissio tukee jäsenvaltioita tiiviimmän yhteistyön, valistustoimien ja kohdennetun ohjauksen avulla.

Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineellä (2021–2027) edistetään strategian ulkoisten tavoitteiden toteuttamista. Ohjelmilla, kuten SOCIEUX+ (teknisen yhteistyön ohjelma, jossa keskitytään lyhyen aikavälin operaatioihin), TAIEX (teknisen avun ja tiedonvaihdon ohjelma) ja Twinning, autetaan panemaan täytäntöön EU:n vammaispolitiikkaa maailmanlaajuisesti.

¹⁰¹ Neuvoston asetus (EU) 2020/2093: [Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027](#).

¹⁰² Next Generation EU on 750 miljardin euron väliaikainen elpymisväline, jolla autetaan korjaamaan koronaviruspandemian aiheuttamia taloudellisia ja sosiaalisia vahinkoja. Sen keskiössä on elpymis- ja palautumistukiväline, josta tarjotaan lainoja ja avustuksia jäsenvaltioiden uudistusten ja investointien tueksi. Neuvoston asetus (EU) 2020/2094 [Euroopan unionin elpymisvälineen](#) perustamisesta covid-19-kriisin jälkeisen elpymisen tukemiseksi.

¹⁰³ Lainsäätäjät pääsivät 1. joulukuuta 2020 poliittiseen yhteisymmärrykseen komission ehdotuksesta yhteistyössä hallinnoitaviin rahastoihin sovellettavia yhteisiä säännöksiä koskevaksi asetukseksi (COM(2018) 375 final).

¹⁰⁴ [Erasmus+](#); [InvestEU](#); [Horisontti Eurooppa](#).

¹⁰⁵ [Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027](#).

Komissio aikoo myös

- ✓ tarkastella rahoitusmahdollisuuksia uuden kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman (CERV) kautta, jotta voitaisiin edistää **vammaisten kansalaisten osallistumista yhdenvertaisesti muiden kanssa.**
- ✓ tukea **jäsenvaltioita EU:n rahastojen käytössä** vammaisyleissopimuksen mukaisesti ja esteettömyyttä kunnioittaen sekä varmistaen, että EU:n varoilla ei tueta toimia, joilla edistetään eriytymistä tai syrjäytymistä.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- ✓ varmistamaan **kumppanuuden** alue- ja paikallisviranomaisten, vammaisia edustavien järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan, perusoikeuselinten ja muiden sidosryhmien kanssa EU:n varojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa.
- ✓ kannustamaan **vammaisyleissopimuksen yhteyspisteitä** tukemaan mahdollistavien edellytysten täyttymistä koko ohjelmakauden ajan.

8. Esimerkkinä toimiminen

Komissio pyrkii näyttämään esimerkkiä ja kehottaa muita EU:n toimielimiä ja virastoja tekemään samoin.

8.1. *Vammaisuuden huomioon ottaminen valintaan, rekrytointiin, työllistämiseen ja työssäpysymiseen liittyvissä prosesseissa*

Monimuotoisuus ja osallisuus rikastuttavat ja vahvistavat organisaatioita. Tämän mukaisesti komissio sisällyttää uudistettuun henkilöstöstrategiaansa toimia, joilla edistetään vammaisten työntekijöiden tosiasiallista työllistymistä ja uranäkymiä ja luodaan osallistavia työympäristöjä, ja vahvistaa sitoutumistaan työnantajana monimuotoisuuden ja tasa-arvon edistämiseen niin, että samalla varmistetaan esteettömyydestä ja kohtuullisista mukautuksista huolehtiminen. Hiljattain perustettu monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevä toimisto valvoo asiaankuuluvien toimien kehittämistä ja täytäntöönpanoa ja edistää monimuotoisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta kaikissa komission yksiköissä.

Valinta- ja rekrytointiprosessi perustuu ansioihin ja siinä noudatetaan tasa-arvopolitiikkaa. Käyttöön on kuitenkin otettava proaktiivinen lähestymistapa ja toimet monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Rekrytointiprosesseja, -menettelyjä ja -välineitä arvioidaan tasa-arvon ja monimuotoisuuden näkökulmasta, jotta voidaan tunnistaa mahdolliset ennakkoluulojen tai syrjinnän riskit ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet. Tasa-arvo- ja monimuotoisuustutkimuksissa havaittujen ongelmien tehokasta korjaamista varten toteutetaan asianmukaisia toimia.

Tätä tuetaan komission sisäisellä viestintäkampanjalla ja koulutuksella henkilöstölle, myös johtajille ja henkilöstöhallinnon ammattilaisille (joille koulutus on pakollista), jotta voidaan varmistaa kunnioittava työympäristö ja torjua ennakkoluuloja ja syrjintää, myös vammaisiin kohdistuvaa.

Henkilöstön valinnassa toimielinten välinen Euroopan henkilöstövalintatoimisto (EPSO) jatkaa tasa-arvo-, monimuotoisuus- ja osallisuuspolitiikkansa soveltamista kilpailuihinsa ja valintamenettelyihinsä keräämällä tietoa vammaisuudesta hakuvaiheessa. Tällä tavoin

EPSO pystyy takaamaan kohtuulliset mukautukset, tunnistamaan paremmin puutteet tiedotuksessa ja lisäämään vammaisten hakijoiden mahdollisuuksia osallistua kokeisiin. Se päivittää myös kohdennettua viestintä- ja tiedotusstrategiaansa, kehittää edelleen vammaisia kumppaniorganisaatioita koskevaa verkostoaan, asiantuntemustaan kohtuullisten mukautusten alalla sekä koulutus- ja palveluluetteloaan.

Komissio soveltaa yhtäläisten mahdollisuuksien politiikkaa kaikissa rekrytointikanavissaan ja eri ohjelmissaan. Jotta tämä toteutuisi käytännössä, komissio kannustaa vammaisia tekemään hakemuksia ja tarjoaa hakijoille kohdennettua tukea ja apua prosessin aikana.

Euroopan ulkosuhdehallinto jatkaa vammaisuutta koskevan toimintasuunnitelmansa täytäntöönpanoa.

Lippulaivahanke:

Komissio hyväksyy **uudistetun henkilöstöstrategian**, johon sisältyy toimia monimuotoisuuden ja vammaisten osallisuuden edistämiseksi, ja kehottaa EPSOa täydentämään näitä toimia yhteistyössä muiden rekrytoivien EU:n toimielinten kanssa.

Komissio aikoo myös

- ✓ varmistaa, että **esteitä poistetaan ja ehkäistään jatkuvasti** kaikissa vammaisille työntekijöille ja kansalaisille tarkoitetuissa palveluissa (esim. esteettömät tieto- ja viestintätekniset laitteet ja välineet verkkokokouksia varten).
- ✓ vahvistaa komission yksiköiden johdon **raportointia** monimuotoisuudesta, myös vammaista henkilöstöä varten tehdyistä kohtuullisista mukautuksista.

8.2. Rakennusten ja viestinnän esteettömyys

Komissio on parantanut jatkuvasti rakennustensa, digitaalisten ympäristöjensä ja viestintänsä esteettömyyttä ja tehostaa toimiaan esteettömyyden varmistamiseksi, innovatiiviset hankkeet mukaan luettuina, lisäämällä julkaisujen, erityisesti EU:n lainsäädäntöä ja politiikkaa koskevien julkaisujen, saatavuutta, tarjoamalla koulutusta henkilöstölle ja tukemalla kansainvälisen viittomakielen tulkkauksen opetusta.

Komissio aikoo

- ✓ hyväksyä vuonna 2021 **verkkosisällön saavutettavuutta koskevan toimintasuunnitelman**, jota jaetaan ja edistetään kaikissa EU:n toimielimissä ja virastoissa, jotta varmistetaan, että EU:n toimielinten verkkosivustot ja näillä verkkosivustoilla ja verkkoalustoilla julkaistut asiakirjat ovat eurooppalaisten esteettömyysstandardien mukaisia¹⁰⁶.
- ✓ parantaa vuoteen 2023 mennessä kaikkien **audiovisuaalisten viestintäpalvelujensa ja graafisten suunnittelupalvelujensa** sekä kaikkien julkaisujensa ja tapahtumiensa esteettömyyttä, mukaan lukien tarvittaessa viittomakielen tulkkaus ja asiakirjat helppolukuisessa muodossa.
- ✓ varmistaa komission kaikkien **äskettäin käyttöön otettujen rakennusten** esteettömyyden, ottaen huomioon isäntämaan mahdolliset kaavoitusvaatimukset.

¹⁰⁶ EU:n henkilöstövalintatoimisto EPSO jatkaa kokeidensa ja verkkosivustonsa esteettömyyden parantamista noudattaakseen [verkkosisällön esteettömyyttä koskevia ohjeita](#)

- ✓ varmistaa esteettömyyden **paikoissa**, joissa järjestetään komission tapahtumia.
- ✓ varmistaa, että vuoteen 2030 mennessä kaikissa komission rakennuksissa noudatetaan **eurooppalaisia esteettömyysstandardeja**, ottaen huomioon isäntämaan kaavoitusvaatimukset.

9. Tietoisuus, hallinto ja edistymisen mittaaminen

Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa täydentääkseen ja tukeakseen kansallisia kampanjoita, lisätäkseen tietoa ja torjuakseen vammaisuuteen liittyviä stereotypioita. Se järjestää jatkossakin erityistapahtumia, erityisesti Euroopan vammaisten päivän, jolla juhlistetaan 3. joulukuuta vietettävää YK:n kansainvälistä vammaisten päivää.

Komissio vahvistaa jäsenneiltyä vuoropuhelua vammaisten ja heitä edustavien järjestöjen kanssa sekä varmistaa heidän edustuksensa asiaankuuluvissa poliittisissa prosesseissa ja heidän kuulemisensa asiaankuuluvista komission ehdotuksista. Se jatkaa YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa edistävän vammaisjärjestöjen toiminnan rahoittamista kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman kautta.

Vammaisyleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukaan vammaiset henkilöt voivat tehdä valituksen asiaa käsittelevälle komitealle, jos sopimusvaltio on väitetyksi rikkonut vammaisyleissopimuksen määräyksiä.¹⁰⁷ Kaikki jäsenvaltiot eivät ole liittyneet pöytäkirjaan, ja ehdotus neuvoston päätökseksi EU:n liittymisestä vammaisyleissopimuksen valinnaiseen pöytäkirjaan on ollut vireillä vuodesta 2008. Komissio seuraa tarkasti jäsenvaltioiden liittymistä valinnaiseen pöytäkirjaan ja tarkastelee tämän perusteella uudelleen vammaisyleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifiointia.

Komissio aloittaa neuvoston kanssa työskentelyn EU:n toimivaltaa koskevan julistuksen päivittämiseksi vammaisyleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, kuten vammaisyleissopimuksen komitea suositteli vuonna 2015¹⁰⁸. Asiaa koskevien EU:n säädösten määrä on kasvanut huomattavasti julkilausumassa vuonna 2008 luetelluista noin 40:stä yli 130:een¹⁰⁹.

9.1. Vammaisyleissopimuksen mukaisen EU:n rakenteen vahvistaminen

Vammaisyleissopimuksen osapuolena EU:n on täytynyt luoda rakenne, jonka avulla edistetään, suojellaan ja seurataan yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

Tämän vuoksi käyttöön on otettu erityinen EU:n rakenne¹¹⁰, joka muodostuu Euroopan oikeusasiamiehestä, Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunnasta, perusoikeusvirastosta ja Euroopan vammaisfoorumista, joista kukin hoitaa tehtäviään riippumattomasti mutta koordinoitusti. EU:n rakenteen avulla valvotaan vammaisyleissopimuksen aloja, joilla jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltaa EU:lle sekä vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa EU:n toimielimissä.

¹⁰⁷ [Valinnainen pöytäkirja](#); [ratifiointitilanne](#); 21 jäsenvaltiota.

¹⁰⁸ YK:n komitea, 2015: [Concluding observations on the initial report of the European Union](#).

¹⁰⁹ Komission valmisteluasiakirja (SWD(2017) 29 final): [Progress Report on the implementation of the European Disability Strategy \(2010–2020\)](#).

¹¹⁰ [Tarkistettu EU:n tason rakenne](#) vammaisyleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan noudattamiseksi.

Tehostaakseen tätä mekanismia EU:n tasolla komissio aikoo

- ✓ tarkastella vuonna 2022 **EU:n rakenteen toimivuutta** ja ehdottaa toimia tältä pohjalta.
- ✓ järjestää **vuotuisen vuoropuhelun** EU:n yhteyspisteenä toimivan komission ja EU:n rakenteen välillä.

9.2. Moitteettoman seurannan ja raportoinnin varmistaminen

Euroopan vammaisstrategiasta (2010–2020) saatujen kokemusten pohjalta komissio perustaa puitteet, joilla seurataan tämän strategian täytäntöönpanoa ja joista saadaan aineistoa talouspolitiikan eurooppalaiseen ohjausjaksoon, sosiaali-indikaattoreiden tulostauluun ja kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoon.

Jäsenvaltioiden edistymisen seurannassa käytetään parempaa tilastotietojen keruuta vammaisten henkilöiden tilanteesta sekä tietoja kansallisesta politiikasta ja käytännöistä. Nämä täydentävät jäsenvaltioiden raportointia asiaa käsittelevälle YK:n komitealle. Uudella seurantavälineellä esitetään edistyminen strategian mukaisten toimien toteuttamisessa EU:n tasolla samoin kuin niiden toimien toteuttamisessa, joiden osalta komissio kehottaa jäsenvaltioita toimimaan. Komissio seuraa edelleen EU:n vammaislainsäädännön täytäntöönpanoa. Se harkitsee myös toimien hienosäätämistä strategiaa koskevan väliraportin pohjalta.

EU:n yhteyspisteenä toimiva Euroopan komissio raportoi EU:n puolesta säännöllisesti YK:n vammaisyleissopimuksen komitealle yleissopimuksen täytäntöönpanosta EU:ssa. Tätä varten komissio kerää tietoja, myös Euroopan parlamentilta ja neuvostolta, sekä komission yksiköiltä.¹¹¹

Tehokkaan seurannan mahdollistamiseksi tarvitaan ehdottomasti laadukkaita tietoja ja pitkän aikavälin tutkimusta. Tähän sisältyy näkemyksiä siitä, mitä vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtyminen merkitsee vammaisille henkilöille. Vaikka Eurostat toimittaa keskeisiä aloja koskevia tutkimustietoja, nykyinen tiedonkeruu ei vielä kata kaikkia asiaankuuluvia aloja eikä se aina ole riittävän tiheää suuntausten tunnistamiseksi.

Komissio tehostaa tiedonkeruuta kaikilla aloilla, joilla on havaittu puutteita¹¹², mukaan lukien tiedot laitoksissa asuvista ja vammaisuutta koskeva tutkimus EU:n ”Horisontti Eurooppa” -puiteohjelmassa (2021–2027), johon kuuluu monialainen lähestymistapa. Kattavamman tiedonkeruun pohjalta komissio tehostaa seurantaan talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

Komissio aikoo myös

- ✓ kehittää ja julkaista vuonna 2021 **seurantakehyksen** tämän strategian tavoitteita ja toimia varten.
- ✓ kehittää viimeistään vuoteen 2023 mennessä uusia **vammaisuuteen liittyviä indikaattoreita**, joiden täytäntöönpanolla on selkeä etenemissuunnitelma. Näihin olisi sisällyttävä indikaattoreita, jotka koskevat lapsia ja vammaisten henkilöiden työllisyyteen, koulutukseen, sosiaaliseen suojeluun, köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen, elinoloihin, terveyteen ja uusien viestintäteknologioiden käyttöön

¹¹¹ [Raportointi](#): lisätietoja kerätään EU:n toimielimistä, virastoista ja elimistä.

¹¹² Esimerkiksi laitoksissa asuvat vammaiset, terveydenhuolto, humanitaarinen apu ja työllisyys.

liittyvää tilannetta. Niillä tuetaan sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun indikaattoreita ja talouspolitiikan eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyviä kestävän kehityksen tavoitteita.

- ✓ laatia vuonna 2024 tästä strategiasta **raportin**, jossa arvioidaan strategian täytäntöönpanon edistymistä, ja tarvittaessa päivittää strategian tavoitteita ja toimia.
- ✓ kehittää **tiedonkeruustrategian**, ohjeistaa jäsenvaltioita sen mukaisesti sekä tehdä analyysin olemassa olevista tietolähteistä ja indikaattoreista, myös hallinnollisista tiedoista.

10. Päätelmät

Tällä strategialla komissio pyrkii saamaan aikaan merkittäviä lisäparannuksia kaikilla vammaisten elämänaloilla EU:ssa ja sen ulkopuolella. Tulevan vuosikymmenen aikana strategialla tuetaan sekä jäsenvaltioita että EU:n toimielimiä vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanossa. Strategian mukaisten aloitteiden toteuttamisella autetaan vähentämään syrjintää ja eriarvoisuutta ja autetaan vammaisia henkilöitä nauttimaan täysimääräisesti ihmisoikeuksistaan, perusvapauksistaan ja oikeuksistaan EU:ssa yhdenvertaisesti muiden kanssa vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on riippumattomuuden ja osallistumisen mahdollisimman korkea taso sekä ihmisarvoiset elinolot.

Strategian tavoitteiden saavuttaminen edellyttää jäsenvaltioilta vahvaa sitoutumista edistämällä sellaista politiikkaa ja toimia, joilla luodaan vammaisille henkilöille esteettömiä ympäristöjä, osallistavia korkealaatuisia koulutus- ja terveydenhuoltojärjestelmiä sekä tehokkaita väyliä oikeudenmukaiseen työllistymiseen.

Kun vammaisille annetaan mahdollisuus osallistua täysimääräisesti osallistavaan, vihreään ja digitaaliseen talouteen ja yhteiskuntaan sekä demokratiaan, vahvistetaan perussopimukseen kirjatut EU:n arvot. Näin edistetään voimakkaasti tasa-arvon unionia sekä vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista maailmanlaajuisesti.

Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa tekemään yhteistyötä ja näyttämään esimerkkiä vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanossa sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla. **Se kehottaa neuvostoa hyväksymään tätä strategiaa koskevat päätelmät.**